МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут інноватики, природокористування та інфраструктури
Кафедра бізнес-аналітики та інноваційного інжинірингу

БУРКО Олександр Олександрович

Фінансовий стан підприємства: аналітичний інструментарій оцінювання / The financial condition of the enterprise: an analytical assessment toolkit

спеціальність: 071 – Облік і оподаткування
освітньо-професійна програма – Бізнес-аналітика та управління інноваційними системами

Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи
ОБАмнв-22
О. О. Бурко
Науковий керівник:
д.е.н., професор
Н.П. Чорна

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
“____”_____20_____ р.
Завідувач кафедри
_____**Р. Ф. Бруханський**

ТЕРНОПІЛЬ - 2022

ЗМІСТ

ВСТУП 4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА 7
1.1. Аналіз фінансового стану підприємства: сутність, цілі, значення 7
1.2. Аудит фінансового стану підприємства: мета, завдання та особливості 16
1.3. Методичні підходи до формування алгоритму аналізу фінансового стану підприємства 22
Висновки до розділу 1 28
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВА «БОШ АВТО СЕРВІС ФОРМУЛА») 31
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства «БОШ АВТО СЕРВІС ФОРМУЛА» 31
2.2 Оцінка ліквідності (платоспроможності) як складова методики проведення аудиту фінансової звітності підприємства 33
2.3 Оцінка фінансової стійкості досліджуваного підприємства 39
2.4. Аналіз рентабельності діяльності підприємства 44
2.5. Моделі прогнозування банкрутства за допомогою експрес діагностики фінансового стану 46
Висновки до розділу 2 50
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ ТА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ У КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА 53
3.1. Розроблення корпоративної стратегії підприємства «БОШ АВТО СЕРВІС ФОРМУЛА» на базі SWOT- аналізу як методу оптимізації фінансового стану підприємства 53

3.2. Перспективні напрями вдосконалення методики аналізу та визначення фінансового стану підприємств 55
3.3. Роль фінансового інструментарію у контексті удосконалення аналізу фінансового стану підприємства 61
Висновки до розділу 3 69
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ 71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 75

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні економічні реалії вимагають забезпечення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств та підвищення рівня їх конкурентоспроможності. Фінансовий стан суб'єкта господарювання є основним критерієм, що характеризує його сильні та слабкі сторони на сьогодні та перспективи розвитку у майбутньому. Систематичне проведення оцінки фінансового стану дає можливість сформувати оптимальну структуру матеріальних засобів підприємства, визначити найбільш раціональні шляхи використання ресурсів, забезпечити наявність на поточному рахунку підприємства мінімально необхідної суми грошових коштів для погашення зобов'язань, розробити комплекс заходів з метою запобігання кризовій ситуації.

Використані теоретичні і законодавчо-нормативні джерела. Питанням оцінки фінансового стану підприємства присвячені праці вітчизняних науковців Азаренкової Г.М., Білика М.Д., Болюха М.А., Борисова А.Б., Дем'яненка М.Я., Поддєрьогіна А.М., Савицької Г.В., Філімоненкова О.С., Черниша С.С. Важливе місце у розробці даної проблематики займають роботи західних вчених Брейлі Р., Брігхема Є.Ф., Ван Хорна Д., Голтрада Е., Мейєрса С., Фішера Л., Хогена Р.А. У розвиток теорії та практики аналізу фінансового стану значний внесок зробили науковці В.В.Ковальов, М.М. Крейніна, Р.С. Сайфулін, О.С. Стоянова, Г.С. Панова, Є.А.Уткіна, В.Є. Черкасова, А.Д. Шеремет.

Дослідження теоретичних праць науковців та практики діяльності вітчизняних підприємств свідчить про недостатнє дослідження методик аудиту на аналізу фінансового стану підприємств в сучасних економічних умовах. Відтак, важливість даної проблематики визначила вибір теми роботи та зумовила її актуальність.

Об'єктом дослідження виступає фінансовий стан підприємства.

Предметом дослідження є теоретико - методичні та практичні аспекти аудиту та аналізу фінансового стану підприємства.

Мета дослідження полягає у теоретично обґрунтуванні сутності аудиту та аналізу фінансового стану підприємства, розкритті особливостей методик їх проведення у діяльності вітчизняних підприємств, а також у пошуці напрямів удосконалення аудиту та економічного аналізу в контексті підвищення фінансового стану підприємства.

Досягнення поставленої мети зумовило вирішення таких **завдань**:

− дослідити сутність фінансового стану підприємства;

− визначити методичні підходи до проведення аудиту й економічного аналізу в вітчизняній практиці підприємств;

− провести оцінку ліквідності (платоспроможності) підприємства; оцінкуфінансової стійкості; аналіз рентабельності та аналіз прогнозування банкрутства за допомогою експерес діагностики фінансового стану, як основних елементів комплексної оцінки фінансового стану підприємства;

− накреслеити перспективні напрямів вдосконалення методик аналізу та економічного для визначення фінансового стану підприємств.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження проявляється у розробці теоретичних і практичних рекомендацій з удосконалення методик аудиту та аналізу фінансового стану підприємств в україні. Зокрема, удосконалено сутність дефініції «фінансовий стан підсприємства», уточнено зміст поняття «механізм забезпечення фінансової стійкості підприємства», дістали подальшого розвитку дослідження теоретико-методологічних та практичних аспектів аудиту та аналізу фінансового стану вітчизняних підприємств дало можливість виявити найбільш явні проблеми, які стримують розвиток прогресивних видів аудиту й аналізую. Це дозволило запропоновано напрямки удосконалення організації та методики аудиту фінансоаого стану на сучасному етапі, які передбачають встановлення обгрунтоааного рівня суттєвості не лише показників фінансової звітності, але й коефіцієнтів, що характеризують фінансовий стан; розроблення та

удосконалення методики аудиту фінансового стану підприємства з використанням комп'ютерних програм. Зазначений напрямок суттєво відрізняється від класичного аудиту, адже він підкріплюється перш за все надійностю, ефективностю та високим рівнем захисту використовуваних комп'ютерних систем й програмних продуктів; за підсумком проведеного дослідження діяльності підприємства «Бош Авто Сервіс Формула» та на базі SWOT - аналізу запропоновано стратегію діяльності підприємства, спрямовану на зміцнення фінансового стану суб'єкта господарювання, котра базується на використанні удосконалених методик аудиту та аналізу фінансового стану підприємства. Запропонована стратегія може слугувати керівнику підприємства та керівникам служб в якості структурованого інформаційного поля для стратегічного планування й прийняття управлінських рішень.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки і пропозиції, запропоновані авторами роботи можуть бути використані керівництвом підприємства для розв'язання важливих завдань управлінського характеру щодо корпоративного управління приватним товариством.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Отримані результати досліджень з аналітичного інструментарію оцінювання фінансового стану підприємства на тему «Оцінка фінансового стану підприємства» опубліковані у збірнику тез за результатами X Національної науково-практичної конференції «Наука і бізнес: проблеми, перспективи та інновації в умовах воєнного стану» [Тернопіль, 10 листопада 2022 р.].

Структура і обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань), додатків та містить 6 таблиць і 10 рисунків. Основний текст роботи викладено на 82 сторінках комп'ютерного тексту.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Аналіз фінансового стану підприємства: сутність, цілі, значення

Розгляд теоретико-методологічних засад аналізу фінансового стану підприємства зумовлює потребу дослідження визначення самого поняття «фінансовий стан» та його визначення з точки зору різних науковців.

Таблиця 1.1

Аналіз теоретичних підходів до визначення поняття «фінансовий стан підприємства»

Автор	Визначення терміну
1	2
Багацька К.В., Говорушко Т.А., Шеремет О.О.	Фінансовий стан підприємства: «це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничогосподарських чинників і характеризується системою показників, що відображають наявність,розміщення і використання фінансових ресурсів» [1, с.52].
Готра В.В., Ріпич В.В., Дячок А.В.	Фінансовий стан підприємства: «це економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу» [7].
Гудзь Т.П.	Фінансовий стан підприємства: «це сутнісна характеристика діяльності підприємства у певний період, що визначає реальну та потенційну можливість підприємства забезпечувати достатній рівень фінансування фінансовогосподарської діяльності та здатності ефективно здійснювати цю діяльність у майбутньому» [8, с.150].
Нагайчук В.В.	Фінансовий стан підприємства: «це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничогосподарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність,розміщення і використання фінансових ресурсів» [32, с.138].
Лесюк А.С.	Фінансовий стан підприємства: «це реальна (фіксована на момент часу)і потенційна фінансова спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами і державою» [20, с.84].

Продовження таблиці 1.1

1	2
Ковтуненко Ю.В.	Фінансовий стан підприємства: «це рівень забезпечення економічного суб'єкта коштами для здійснення господарської діяльності, підтримки нормального режиму роботи й своєчасного проведення розрахунків» [14, с.41].
Кононенко Ж.А., Грибовська Ю.М., Ходаківська Л.О.	Фінансовий стан підприємства: «це об'єктивна комплексна категорія, яка за допомогою системи показників та економічних моделей визначає його оперативні, тактичні та стратегічні можливості господарської діяльності. В умовах зростаючих загроз для розвитку бізнесу зростає увага до показників фінансового стану та механізмів управління ним» [16, с.28].

Проаналізовані трактування свідчать, що: «переважна більшість науковців на перший план висуває таку характеристику фінансового стану, як сукупність (система) показників. Також цікавим є той факт, котрий підкреслює, що фінансовий стан підприємства є об'єктивною економічною категорією, що може бути оцінена з більшою або меншою глибиною й вірогідністю деякою множиною показників. Ці показники можуть слугувати підставою для прийняття управлінських рішень в умовах часткової невизначеності майбутнього. До них можуть бути віднесені показники конкурентоздатності, фінансової стабільності, платоспроможності, результативності господарської діяльності й ін., які, при всій їх значимості, характеризують лише окремі аспекти фінансового стану підприємства» [29, с.262].

Фінансовий стан підприємства, відповідно його оцінка, залежать від результатів його виробничої, комерційної та фінансової діяльності. Оскільки на нього здійснюють вплив усі види і форми діяльності підприємства. Передовсім на фінансовий стан підприємств впливають безперебійний робота: випуск і реалізація продукції.

На нашу думку, фінансовий стан підприємства варто трактувати як стан, при якому підприємство працює прибутково та здатне розширювати сферу своєї діяльності. Таке вузьке розуміння фінансового стану

підприємства розкриває детальний погляд на сутність поняття. Працювати прибутково означає, що підприємство стійке і має високі показники рентабельності. Розширювати сферу своєї діяльності — це ефективно використовувати фінансові ресурси і постійно проводити моніторинг використаного капіталу. Так, запропоноване вузьке розуміння містить розширений підтекст.

Автор поділяє також думку науковця Богацької Н.М. щодо сутності фінансового стану підприємства у такій редакції: «Фінансовий стан підприємства - це об'єктивна комплексна категорія, яка за допомогою системи показників та економічних моделей визначає його оперативні, тактичні та стратегічні можливості господарської діяльності. В умовах зростаючих загроз для розвитку бізнесу зростає увага до показників фінансового стану та механізмів управління ним». Дана дефініція підкреслює роль фінансового стану підприємства у процесі управління його господарською діяльністю з врахуванням часового лагу» [2, с.656].

На думку науковців М.П. Денисенко та О.В. Зазимко: «фінансовий аналіз являє собою метод оцінки і прогнозування фінансового стану підприємства на основі його бухгалтерської звітності» [10, с.4].

Предметом фінансового аналізу є фінансові ресурси та їх потоки. До основної цілі фінансового аналізу належить оцінка фінансового стану й виявлення можливостей підвищення ефективності функціонування підприємства, який діє , за допомогою ефективної фінансової політики. Досягнути цієї мети можна за допомогою різноманітних методів.

Аналіз публікацій, присвячених питанням оцінки фінансового стану підприємств дає підстави визначити, що**:** «фінансовий стан підприємства характеризується сукупністю параметрів, які виражають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів підприємства. А його оцінка є необхідною умовою для ефективного управління підприємством, для розміщення та використання ресурсів підприємства» [21, с.136].

Для досягнення основної мети аналізу фінансового стану підприємства можуть застосовуватися різні методи аналізу. Методи фінансового аналізу – це комплекс науково-методичного інструментарію для оцінки фінансового стану підприємства [44]. Аналіз джерел науковців, котрі досліджували дане питання нами виявлено, що найпоширенішими є наступні методи оцінки фінансового стану підприємства, зокрема: коефіцієнтний; комплексний; інтегральний; беззбитковий; рівноважний.

Коефіцієнтний метод передбачає: « розрахунок системи коефіцієнтів, що висвітлюють різні сфери господарської діяльності підприємства з врахуванням впливу як внутрішнього, так і зовнішнього середовищ на фінансовий стан підприємства» [23, с.56]. У табл. 1.2 наведена система напрямків та коефіцієнтів для оцінки фінансового стану підприємства коефіцієнтним методом.

Таблиця 1.2

Показники для оцінки фінансового стану підприємства за коефіцієнтним методом [44]

Напрямок	Коефіцієнти
Ліквідність	Коефіцієнт абсолютної ліквідності Коефіцієнт загальної ліквідності Коефіцієнт критичної ліквідності
Рентабельність	Коефіцієнт рентабельності активів Коефіцієнт рентабельності реалізації Коефіцієнт власного капіталу
Фінансова стійкість	Коефіцієнт автономії Коефіцієнт фінансового ризику Коефіцієнт концентрації позикового капіталу
Ділова активність	Коефіцієнт оборотності активів Коефіцієнт оборотності власного капіталу Коефіцієнт оборотності основних засобів

Для коефіцієнтного методу є характерною низка недоліків, яка не сприяє широкому його застосуванню, а саме: трудомісткість, тобто досить складний процес формування результатів оцінки; відсутність нормативних значень більшості коефіцієнтів, що використовуються в процесі аналізу; наявність ситуацій, в яких відбувається зміна динаміки (зменшення або

збільшення) коефіцієнтів і це не уможливлює сформувати точні висновки про фінансовий стан підприємства. При цьому значення для розрахунку постійно змінюються у часі. Даний метод слід використовувати на підприємствах, які мають час для правильної інтерпретації результатів.

До недоліків комплексного методу належать: значна трудомісткість, відсутність нормативних значень для більшості коефіцієнтів, що обмежує використання даного методу для оперативного аналізу фінансового стану підприємства. До переваг комплексного методу слід віднести: можливість виявлення проблемних напрямків діяльності підприємства та з'ясувати причини , що зумовили наявні проблеми.

Схему оцінки фінансового стану підприємства за комплексним підходом представлено на рис. 1.1

Рис. 1.1. Показники комплексної оцінки фінансового стану підприємства

Джерело: побудовано автором за джерелом [44]

Окремі підприємства практикують використання інтегрального показника оцінювання фінансового стану підприємства, який формується у формі сукупного показника на базі узагальнюючих показників за рівнем платоспроможності, фінансової незалежності та якості активів підприємства До переваг зазначеного методу належить можливість аналітика в будь-який момент доповнити будь-якою кількістю аналітичних напрямків та коефіцієнтів, що дає змогу тримати «руку на пульсі». В процесі використання зазначеного методу виникають недоліки а саме: виникає певна неузгодженість понять «платоспроможність» та «ліквідність».

Рис.1.2. Загальні показники інтегрального методу

Джерело: [41]

Беззбитковий метод базується на: «ролі операційного важеля у формуванні результатів діяльності підприємства, на можливості управління його витратами й результатами з метою досягнення необхідних показників беззбитковості виробництва. Критерієм оцінки фінансового стану підприємства в цьому випадку виступає запас фінансової міцності підприємства, тобто виторг від реалізації, що підприємство має після

проходження порогу рентабельності. Отже, чим вищий запас фінансової міцності у відсотках, тим стійкіший фінансовий стан підприємства» [41].

Перевагою цього методу є те, що: «він включає беззбитковість (базовий аспект діяльності підприємства) та витрати, тому і є сучасним та практичним. Недоліком є те, що він не узгоджується з такими сторонами оцінки як конкурентоспроможність, кредитоспроможність, ринкова і ділова активність, тобто він потребує подальшого розвитку» [20, с.56].

Рівноважний метод базується на: «понятті ліквідності й оцінці фінансового стану підприємства з позицій досягнення рівноваги між ліквідними потоками у сфері господарсько-інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Перша виступає як зона створення коштів, а друга - як зона споживання коштів. Формовані і спожиті в них ліквідні грошові потоки мають назву результату господарської діяльності і результату фінансової діяльності відповідно. Рівність між цими результатами створює ситуацію ідеальної фінансової рівноваги підприємства, коли сукупний результат господарської і фінансової діяльності дорівнює нулю» [15, с.69].

Оцінка фінансового стану підприємства рівноважним методом представлена на рис. 1.3.

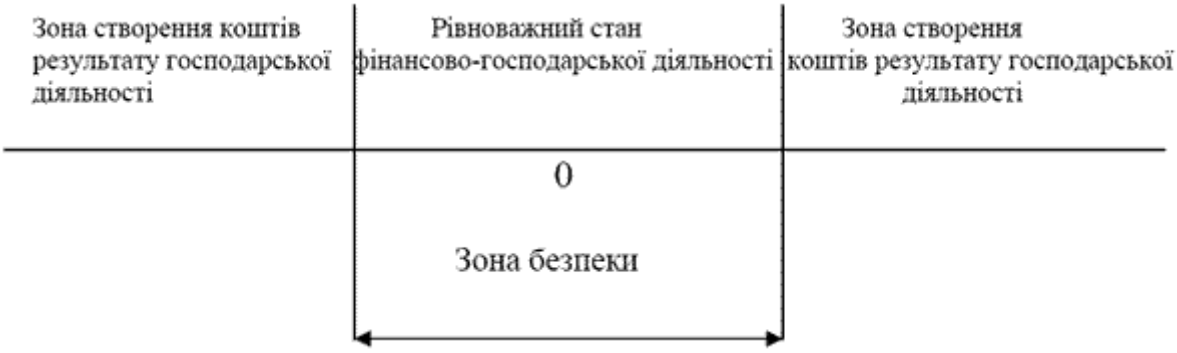

Рис. 1.3. Оцінка фінансового стану підприємства рівноважним методом

Джерело: складено автором за джерелом [41]

Даний метод: «апробований світовим досвідом. Його реалізація дала змогу встановити дев’ять типових ситуацій фінансового стану підприємства і розробити відповідні рекомендації загального характеру для досягнення фінансово-господарської рівноваги у разі відхилення підприємства від лінії рівноваги чи зони безпеки, що є дуже цінним під час використання саме цього методу. Однак, метод має свої недоліки, а саме: неможливість врахування стану підприємства в конкретному, діловому, кредитному і ринковому середовищі» [1, с.58].

Фінансова діяльність підприємства повинна бути спрямована на забезпечення систематичного надходження і ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства. Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану.

В процесі вибору того чи іншого методу оцінювання фінансового стану підприємства доцільно звернути увагу на певні критерії, зокрема:

- в разі терміновості проведення аналізу недоцільним є використання таких методів, як коефіцієнтний, комплексний та інтегральний;

- з метою отримання об’ємної інформації під час аналізу недоцільним є використання таких методів аналізу, як беззбитковий та рівноважний, оскільки ними не враховуються такі види діяльності підприємства як конкурентоспроможність, кредитоспроможність, ділова активність тощо;

- за наявності доступу до детальної інформації та звітності підприємства доцільним є використання таких методів аналізу, як комплексний або коефіцієнтний.

Таким чином, за результатами дослідження нами виявлено, що: «на сучасному етапі розвитку економічних відносин, розроблено достатню кількість методик проведення фінансового аналізу та ефективних прийомів

оцінки фінансового стану підприємств. При цьому не існує загального підходу до визначення фінансового стану підприємства. У цих умовах досить актуальною проблемою є визначення загального алгоритму оцінки фінансового стану підприємства, тобто визначення послідовності етапів дії механізму, виконання яких дозволить аналітику оцінити результати аналізу різних сторін фінансово-економічної діяльності підприємства з використанням найбільш доречних методів та прийомів аналізу. Отже, під час аналізу фінансового стану підприємства та фінансових результатів його діяльності можуть використовуватись найрізноманітніші прийоми, методи та моделі аналізу, ефективність, кількість та широта застосовування яких залежать від конкретних цілей аналізу, та саме універсальний підхід до етапування фінансового аналізу забезпечує цілісність та результативність усього процесу дослідження фінансового стану суб'єкта господарювання як такого» [16, с.52].

Значення аналізу поточної оцінки фінансово-господарської діяльності можна представити такими імперативами:

- такий аналіз дає можливість визначити фінансовий стан підприємства на момент проведення аналізу;

- виявити тенденції та закономірності розвитку підприємства;

- визначити «вузькі» місця, які негативно впливають на фінансовий стан підприємства;

- виявити резерви, які підприємство може використати для поліпшення фінансового стану;

- дасть можливість керівництву підприємства прийняти вірні ефективні управлінські рішення;

- зовнішнім партнерам (банкам - для визначення кредитоспроможності підприємства, потенційним інвесторам - для визначення доцільності інвестицій, професійним учасникам фондового ринку-для визначення ціни акцій).

1.2. Аудит фінансового стану підприємства: мета, завдання та особливості

Аудит фінансового стану — це процес збирання незалежним працівником достовірної інформації про об'єкт дослідження, в такому випадку — про фінансовий стан підприємства, з метою оцінки його відповідності визначеним критеріям і надання компетентного висновку зацікавленим користувачам. Нині аудит фінансової звітності не припустимо обмежити лише констатацією допущених недоліків у системі обліку та фінансовій звітності підприємства за минулий рік чи декілька років. Аудитор повинен також здійснити оцінювання подій, які відбуваються після дати складання останнього балансу; озвучити думки про можливість безперервного функціонування підприємства на перспективу; провести аналіз прогнозних фінансових показників. Значущість аудиту досить актуальна для широкого кола економічних суб'єктів, зокрема:

- для самого підприємства, яке хоче знати неупереджену думку про свою діяльність і розробити заходи щодо її поліпшення;

- для інвесторів, зацікавлених в ефективності та прийнятті рішення щодо інвестування своїх коштів;

- для кредиторів і постачальників, які бажають мати впевненість у платоспроможності підприємства;

- для партнерів по бізнесу, які бажають сформувати з підприємством стабільні й надійні ділові відносини (постачальники, споживачі, транспортувальники, страхові компанії та ін.);

- для сторонніх щодо підприємства структур (так, Державна фіскальна служба потребує мати впевнитись у спроможності підприємства сплачувати податки; профспілки - у можливості забезпечити стабільну зайнятость працівників і здатность своєчасно виплачувати заробітну плату; благодійні організації - у потенційній можливості підприємства допомагати).

Метою проведення фінансового аналізу як виду аудиторських послуг є аргументування шляхів досягнення оптимальних параметрів соціально-економічних явищ і процесів у досліджуваних суб'єктів. Конкретизуючи завдання аудиту слід зазначити такі складові: об'єктивна оцінка фактичного стану, динаміки і тенденцій розвитку підприємства, його місця в системі ринкових відносин та їх правдивість відображення у наданій для перевірки звітності; поглиблене вивчення аудиторами економічних явищ і процесів, знаходження причинно-наслідкових взаємозв'язків між ними з метою надання замовникам-підприємствам науково обґрунтованих рекомендацій; дотримання комплексного підходу в аналізі різних видів діяльності підприємства; визначення кількісного впливу факторів на результати фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому й окремих його підрозділів; пошук та втілення резервів виходу підприємства на оптимальний рівень його розвитку за рахунок покращання роботи підприємства; розрахунок ефекту від більш доцільного використання резервів у фінансово-господарській діяльності тощо.

Аудит фінансового стану підприємства може бути самостійним видом аудиту або інтегрованим видом послуг (процедури незалежної оцінки фінансової інформації під час проведення фінансового, управлінського або екологічного аудиту).

Перш за все, ніж розпочати дослідження методики проведення аудиту фінансового стану, доцільно зробити акцент на такій характерній особливості зазначеного виду аудиту, як брак єдиних нормативних документів щодо встановлення критеріїв ефективності при перевірці фінансового стану підприємства.

Аудит фінансового стану підприємства варто віднести до складних видів аудиту. Це пояснюється відсутністю єдиних нормативних документів щодо встановлення критеріїв ефективності при перевірці фінансового стану підприємства. До легших видів аудииту слід віднести аудит стану ведення бухгалтерського обліку та порядку складання фінансової звітності, оскільки

аудитори використовують конкретні нормативні та законодавчі документи (положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Закон України «Про бухгалтерський облік та звітність в Україні» та ін.), а отже, їм значно визначитися з недоліками та надати висновок щодо об'єкта, який перевіряється.

Отже, під час аудиту фінансового стану зростає вплив суб'єктивного фактора і підвищуються вимоги до професіоналізму аудиторів у галузі фінансового аналізу.

Слід зазначити ще й таку особливість, зокрема: оцінку фінансового стану можуть проводити працівники підприємства, зокрема працівники бухгалтерії підприємства чи економічного відділу, якщо такий є, але доцільно для проведення такого аналізу залучати аудиторів та аудиторські фірми.

Аудиторська оцінка фінансового стану підприємства може проводитися як відділом внутрішнього аудиту так і незалежними аудиторами. Внутрішній аудит –це незалежний вид діяльності, який проводиться на окремому підприємстві з метою виявити фактичний стан справ підприємства і запропонувати заходи ефективного вирішення існуючих проблем [12, с.63].

Одним із методів контролю якості внутрішнього аудиту є процес взаємних звірок, коли один працівник дає і перевіряє завдання, доручене іншому працівнику, і навпаки. Така процедура зменшує процес «звикання» до однакової роботи, а, отже, допомагає виявити механічні помилки.

Крім контролюючої функції служба внутрішнього аудиту також може запропонувати допомогу у розв’язанні проблемних питань структурним підрозділам підприємства, посприяти покращенню якості зовнішніх аудиторських послуг, на основі аудиторських висновків цієї структури часто будуються стратегічні, поточні та оперативні плани організації.

Для внутрішнього аудиту характерним є низка недоліків, зокрема: високий ризик залежності аудитора від керівництва підприємства, інших працівників підприємства, власний інтерес аудитора.

Як було зазначено вище, оцінка фінансового стану підприємства може здійснюватися і зовнішніми аудиторами. Одним із напрямів вирішення цієї проблеми є залучення аудиторських фірм до процесу оцінювання фінансового стану суб'єктів господарювання.

Фінансові відносини та фінансові ресурси підприємства можна розглядати як об'єкт управління, що виявляються через значну кількість звітних і розрахункових показників, значення яких сприймаються суб'єктом управління як деяке інтегральне відображення стану матеріальних і грошових потоків за певний період часу. Ця проблема посилюється постановкою різноманітних цільових установок при досягненні того або іншого рівня фінансового стану. Про високу фаховість незалежних аудиторів та достовірність аудиторської перевірки свідчить низка імператив, зокрема: достатньо висока кваліфікація аудиторів; щорічне обов'язкове підвищення їх кваліфікації; можливість залучення різного роду висококваліфікованих спеціалістів; незалежність і конфіденційність в оцінці; висока мобільність; набутий досвід роботи з фінансовою звітністю; високий рівень відповідальності; присутність чинника - «погляд із сторони».

Аудит фінансових результатів має підтвердити реальність інформації про активи і пасиви підприємства. При цьому аудитору додатково потрібно низка документів й потреба здійснення численних дій щодо перевірки.

З метою отримання більш достовірної інформації про фінансовий стан підприємства доцільно залучати до проведення фінансового аналізу діяльності підприємства незалежних аудиторів, оскільки це зменшує ризик надання недостовірної інформації про фінансовий стан підприємства. Аудит фінансового стану підприємства доцільно здійснювати за певними групами економічних показників, які дають уявлення про загальну оцінку фінансового стану підприємства, рівень прибутковості його діяльності, платоспроможності, ліквідності, фінансової незалежності, ділової активності тощо. Проте, які саме показники буде перевіряти аудитор залежить від поставлених цілей аналізу. В своїй діяльності аудитором може бути

застосовано певні методи, зокрема: аналіз за допомогою коефіцієнтів; аналіз на підставі результатів попередніх періодів; аналіз на підставі даних галузевих показників [18, с.63].

Аудитор на підприємстві при оцінці фінансового стану повинен оцінити і грошові потоки підприємства, так як вони є безпосереднім проявом визначення подальшого фінансового результату.

З метою забезпечення платоспроможності підприємства виникає потреба здійснити низку заходів, які пов'язанні з плануванням й контролем потоку коштів, а саме:

- виявляти необхідні суми коштів для підприємства (власних та залучених);

- визначати суми власних грошових коштів, у т.ч. вільних;

- здійснювати порівняння фактичного потоку грошей з плановим;

- залучати кошти на більш вигідних умовах;

- здійснювати оптимальне ефективне розміщення вільних грошей (в будівництво, цінні папери, придбання землі, закордонне стажування фахівців, впровадження новітніх технологій, в ноу-хау);

- з метою попередження наслідків та їх усунення здійснювати прогнозування і приймати дій;

- проводити аналіз та оптимізувати структуру і терміни надходжень і платежів

Підсумком аудиту фінансового стану підприємства є аудиторський висновок. Цей документ має містити відомості про правдивість або недостовірність даних фінансової звітності підприємства, дотримання ним правил ведення бухгалтерського фінансового обліку, результати економічного оцінювання його ліквідності, платоспроможності, дохідності, тощо.

Крім цього, у висновку аудитора зазначають, що вірогідність фінансової звітності підтверджується документами, які стосуються первинного фінансового обліку, грошовими документами, наявністю готівки,

цінних паперів, товарно-матеріальних цінностей, необоротних активів тощо. У підсумку висновку аудитор зазначає позитивні та негативні аспекти діяльності підприємства, акцентує увагу на виявлених порушеннях, подає рекомендації щодо їх усунення з метою поліпшення фінансового стану.

Конкретизуючи деталі аудиту звіту про фінансові результати можуть бути виявлені таки помилки: активи реалізовані за цінами, що не відповідають ринковим; здійснено необґрунтоване заниження (завищення) доходів чи витрат; безпідставне включення до складу доходів (витрат) майбутніх періоді доходів чи витрат діяльності звітного періоду; допущена некоректна кореспонденція рахунків з обліку доходів і витрат; некорректне визначення фінансових результатів і невірне складання звіту.

У практиці аудиту фінансового стану підприємства застосовують два основних типи аудиторських висновків: стандартний і нестандартний.

Стандартний - це уніфікований короткий документ, котрий містить позитивну оцінку аудитора (аудиторської фірми) про достовірність поданої у звіті інформації та її відповідності чинним нормативним документам.

Нестандартний аудиторський висновок – це більший документ, що містить додаткову інформацію і яка може бути корисною для користувачів звітності. Цей висновок містить оцінку аудитора. До причин написання аудитором нестандартного аудиторського висновку можна віднести: участь даного підприємства у незавершеному судовому процесі, наявність аудиторського висновку іншої аудиторської фірми.

Таким чином, проведення аудиту фінансового стану є надзвичайно важливим та необхідним процесом в умовах сучасної економічної системи.

При цьому слід підкреслити, що окремі науковці [Пожарицька, Хован, Шеремет] розглядають фінансовий аналіз –це вид аудиторських послуг, складову аудиту.

У підсумку дослідження нами виявлено характерну особливість, яка притаманна аудиту фінансового стану підприємства, а саме: брак єдиних нормативних документів щодо встановлення критеріїв ефективності при

перевірці підприємства. Унаслідок чого, при проведені аудиту фінансового стану відбувається зростання впливу суб'єктивного фактора і підвищення вимог до професіоналізму аудиторів у галузі фінансового аналізу.

На нашу думку, аудиторська оцінка забезпечує більшу достовірність аналізу фінансового стану підприємства, крім того надає керівництву більш точну інформацію про стан підприємства для прийняття ефективних управлінських рішень.

1.3. Методичні підходи до формування алгоритму аналізу фінансового стану підприємства

В умовах посилення внутрішньої та зовнішньої конкуренції на ринку українські підприємства опиняються на межі банкрутства унаслідок непродуманої фінансово-господарської політики та у переважній більшості короткострокового управління втрачають свої конкурентні позиції. Тобто, у процесі переходу до нових умов господарювання, підприємства стикаються зі значними фінансовими труднощами унаслідок з неправильним перерозподілом коштів і джерел їхнього утворення. У результаті таких явищ постає питання про створення єдиної методики оцінки та аналізу їх фінансового стану як основи подальшого ефективного функціонування.

Аналіз наукових джерел показав відсутність єдиної усталеної системи аудиту та аналізу фінансового стану підприємств. Водночас виявлено існування різних точок зору щодо сутності категорій «аудит фінансового стану підприємства» та «аналіз фінансового стану підприємства».Окремі науковці ототожнюють аудит фінансового стану підприємства з аналізом фінансового стану підприємства [19;12].

Науковець Денисенко М.П. [19] виокремлює аудит фінансового стану як окремий вид діяльності і пропонує свою методику проведення аудиту шляхом виокремлення основних етапів (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Методика проведення аудиту фінансового стану підприємства, запропонована М.П. Денисенком [19]

№ з\п	Основні етапи
1.	Оцінка оборотності майна підприємства
2.	Оцінка виробничого потенціалу
3.	Оцінка фінансової сталості
4.	Оцінка ліквідності(платоспроможності) підприємства
5.	Аналіз рентабельності
6.	Методика розрахунку фінансового стану підприємства офіційно розроблена й затверджена Державною фіскальною службою України

Вчені Готра В.В., Ріпич В.В., Дячок А.В. [7] аналіз фінансового стану розглядають як структурну частину аудиту фінансової звітності й запропоновано обов'язкові показники щодо використання аудитором в процесі аналізу фінансового стану підприємства – акціонерного товариства, емітента облігацій (табл..1.4).

Таблиця 1.4

Показники фінансового стану акціонерного товариства та підприємства-емітента облігацій [7]

№ з\п	Показники
1.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності
2.	Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)
3.	Коефіцієент фінансової стійкості (або пратоспроможності, або автономії)
4.	Коефіцієнт структури капіталу (фінансування)
5.	Рекомендовано інші показники (26 видів) за вибором аудитопа залежно від цілі аудиту

Заслуговує на увагу методичний підхід науковця Г. Машлій до пошуку алгоритму аналізу фінансового стану підприємств, який передбачає класифікацію аналізу за етапами з конкретизацією використовуваних методик (прийомів, методів) [29, с.262].

Автором порядок проведення аналізу фінансового стану підприємства класифіковано за трьома етапами, зокрема: організаційний, розрахунковий та

заключний. На організаційному етапі науковцем рекомендовано побудову аналітичного балансу.

На розрахунковому етапі - проведення таких видів аналізу, як експрес аналіз, поглиблений аналіз фінансового стану, факторний аналіз та прогнозування. На зазначеному етапі рекомендовано здійснити розрахунок і аналіз показників, що характеризують майновий стан підприємства; ліквідність та платоспроможність; фінансову стійкість; рентабельність і оборотність. На зазначеному етапі аналізу може бути виявлено незадовільну структури балансу.

Під час заключного етапу аналізу автором рекомендовано проведення узагальнення та систематизація результатів аналізу й оформлення та надання результатів аналізу.

За результатами проведення аналізу за таким алгоритмом доцільно сформувати нову фінансову політику та розробити програму фінансового оздоровлення чи стратегію розвитку підприємства.

Свій алгоритм проведення аналізу фінансового стану підприємства пропонує науковець А.С. Лесюк, який є досить слушним (рис. 1.4.).

Для усунення виявлених загроз для діяльності підприємства виникає потреба розроблення заходів щодо поліпшення діяльності підприємства. Доцільним є пошук способів їх досягнення, проведення аналізу та прогнозування стан діяльності підприємства з врахуванням запропонованих заходів. Відтак, процес аналізу фінансової стану підприємства розуміє під собою систему, яка включає в себе аналіз середовища функціонування, процесу планування і контролю за діяльністю підприємства. Через це зростає значущість зазначеного процесу, оскільки реалізація такого загального процесу дозволяє тримати діяльність підприємства під всебічним контролем і робити його діяльність прибутковою.

Таким чином, фінансовий стан підприємства – це: «комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських

факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Проведення аналізу фінансового стану підприємства за визначеним алгоритмом дає змогу стверджувати, що таке дослідження фінансових відносин дає якісну та кількісну інформацію про його діяльність, яка необхідна для багатьох суб'єктів ринкових відносин» [28, с.63].

Постійного вдосконалення від підприємства вимагає конкурентне ринкове середовище. Унаслідок чого, для того, щоб бути конкурентоспроможним, підприємство повинно мати конкурентні переваги. Основним інструментом отримання конкурентних переваг є пошук шляхів підвищення ефективності власної діяльності та підвищення фінансового стану.

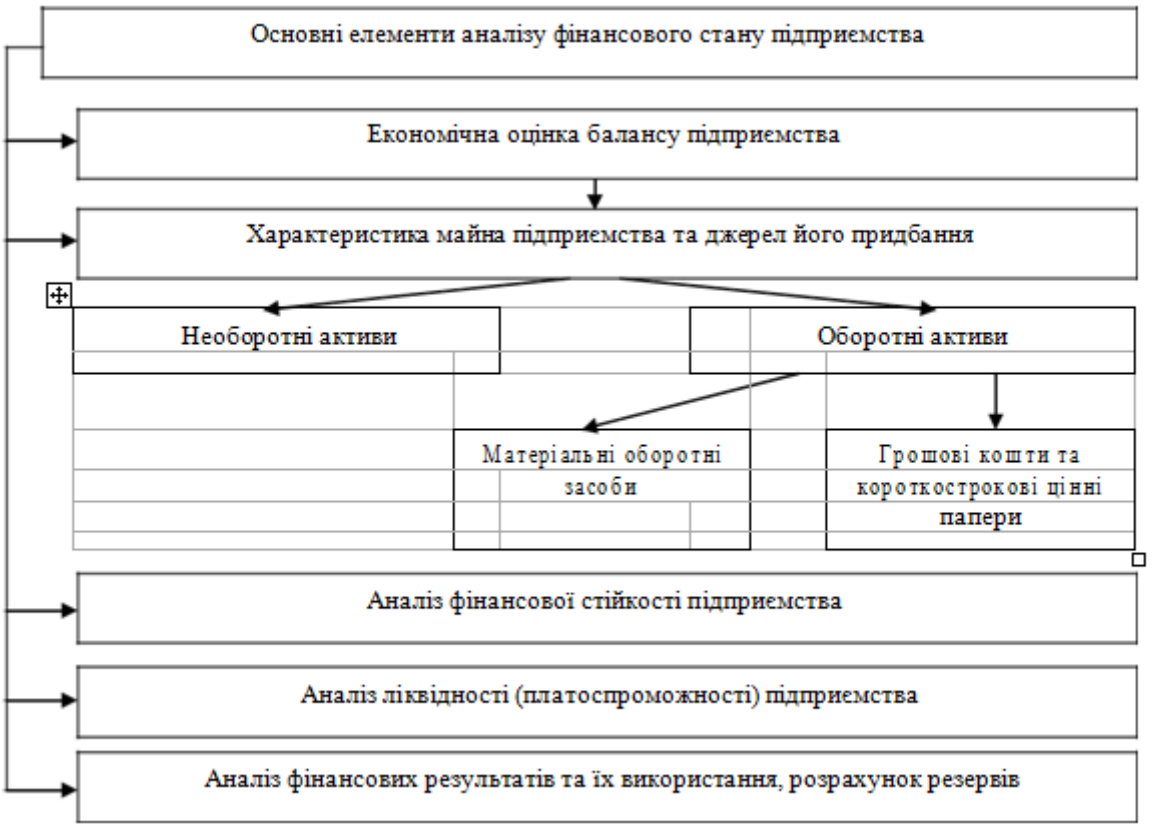

Рис.1.4 Послідовність процесу аналізу фінансового стану підприєжмства [20]

На підставі дослідження наукових джерел нами виявлено найбільш поширену методику аудиту та аналізу фінансового стану підприємств, яку можна подати як поширений алгоритм - це система коефіцієнтів (табл.. 1.6). Саме цей комплекс коефіцієнтів найкращим чином характеризує фінансовий стан підприємства.

Проведення систематичного аналізу фінансового стану підприємства за усіма показниками не є обов'язковою прцедурою завжди. Оскільки найоптимальнішу кількість та види показників аналітик (аудитор) обирає спершу з огляду на конкретну мету аналізу.

Таким чином за кожним із зазначених напрямків оцінювання фінансового стану формується система показників, яка може бути більш широкою або вужчою тобто більш широка або вужча система показників. Унаслідок чого ми можемо дістати сформавані на їх підставі висновки, котрі, відповідно, будуть мати довгострокове або короткострокове значення. Якравим прикладом є оперативна ситуація, коли при дослідженні показників ділової активності є можливість визначати коефіцієнти оборотності заборгованості по кожному контрагенту, а тактична ситуація буде зовсім іншою, зокрема: може досліджуватися оборотність заборгованості певних груп контрагентів. При цьому в стратегічному плані – оборотність кредиторської та дебіторської заборгованості загалом.

Таблиця 1.5

Показники характеристики фінансового стану підприємства

№ з\п	Група показників	Назва показника	Нормативне значення
1.	Показники, що характеризують фінансову стійкість	Коефіцієнт фінансової незалежності Коефіцієнт фінансового ризику (співвідношення власних та залучених коштів Коефіцієнт фінансової стійкості Коефіцієнт маневрування власного капіталу Коефіцієнт структури капіталу	Ка > 0,5 Кфр < 0,5 0,5<Кфс< 0,9 0,1<Км<0,5 Тенденція до зростання
2.	Показники, що характеризують платоспроможність	Коефіцієнт абсолютної ліквідності Коефіцієнт проміжної (швидкої) ліквідності Коефіцієнт покриття (поточної ліквідності)	0,2<Кал≤ 0,5 0,6<Кшл ≤0,8 Кпл > 2,0
3.	Показники , що характеризують рівень ділової активності	Ресурсовіддача Фондовіддача Коефіцієнт оборотності запасів Період обороту запасів Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості Період обороту дебіторської заборгованості	Тенденція до зростання Тенденція до зростання Тенденція до зростання Тенденція до зростання Тенденція до зростання Тенденція до зростання Тенденція до зростання
4.	Показники, що характеризують рентабельність	Коефіцієнт рентабельності активів Коефіцієнт рентабельності власного капіталу Коефіцієнт рентабельності продажу (рентабельність діяльності)	Тенденція до зростання Тенденція до зростання Тенденція до зростання

Джерело: складено автором на основі [9; 19; 26]

Слід зазначити, що сьогодні водночас існують складності проведення аналізу фінансового стану підприємства, що зумовлено: нестабільністю економіки; політичною невизначеністю; нестабільністю законодавчої бази.

Отже, у існуючій українській практиці аудиту та аналізу фінансового стану використовується значна кількість різноманітних методик. Завданням кожного підприємства є пошук власного алгоритму для оцінки фінансового стану. Цей алгоритм має бути найефективнішим й надавати найдостовірнішу інформацію для прийняття дієвих управлінських рішень керівниками (власниками) підприємства. На нашу думку, зважаючи на наявність зовнішніх ризиків га фінансово-господарську діяльність підприємства, методика аналізу для кожного підприємства має бути індивідуальною з врахуванням мети аналізу, внутрішніх та завнішніх ризиків, специфіки виробництва, організаційно-правової форми організації субєкта господарювання, галузі економіки, природно-кліматичних умов, технічного стану й стану технології, міжнародної співпраці та інш. При цьому фінансовий стан підприємства треба систематично та всебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу.

Висновки до розділу 1

Виконане у цьому розділі дослідження має своїми результатами такі висновки і пропозиції:

1. У роботі узагальнено підходи, щодо з’ясування сутності категорії «фінансовий стан підсприємства» та запропоновано розглядати її як об’єктивну комплексну категорію, яка за допомогою системи показників та економічних моделей визначає його оперативні, тактичні та стратегічні можливості господарської діяльності. В умовах зростаючих загроз для розвитку бізнесу зростає увага до показників фінансового стану та механізмів управління ним». Дана дефініція підкреслює роль фінансового стану

підприємства у процесі управління його господарською діяльністю з врахуванням часового лагу.

2. У роботі виявлено, що на сучасному етапі розвитку економічних відносин, розроблено достатню кількість методик проведення фінансового аналізу та ефективних прийомів оцінки фінансового стану підприємств. При цьому не існує загального підходу до визначення фінансового стану підприємства. При цьому детально охарактеризовано низку методик аналіку фінансового стану підприємств, прширених у вітчизняній практиці, зокрема такі методи: коефіцієнтний, комплексний, інтегральний, беззбитковий, рівноважний.

3. За результатами дослідження встановленно, що існування різних методичних підходів до оцінки фінансового стану підприємств зумовлює формування певної системи показників, яка може бути нестабільною й містит більшу або вужчу кількість показників, котрі мають довгострококе або короткострокове значення.

4. З'ясовано зміст процесу аналізу фінансового стану підприємства : процес аналізу фінансової стану підприємства розуміє під собою систему, яка включає в себе аналіз середовища функціонування, процесу планування і контролю за діяльністю підприємства. Через це зростає значущість зазначеного процесу, оскільки реалізація такого загального процесу дозволяє тримати діяльність підприємства під всебічним контролем і робити його діяльність прибутковою.

5. Проведення систематичного аналізу фінансового стану підприємства за усіма показниками не є обов'язковою прцедурою завжди. Оскільки найоптимальнішу кількість та види показників аналітик (аудитор) обирає спершу з огляду на конкретну мету аналізу.

6. За підсумком дослідження сформовано висновок, що в існуючій українській практиці, на наявності широкого спектру різноманітних методик аудиту та аналізу фінансового стану, завданням кожного підприємства є

пошук власного алгоритму для оцінки фінансового стану. Цей алгоритм має бути найефективнішим й надавати найдостовірнішу інформацію для прийняття дієвих управлінських рішень керівниками (власниками) підприємства. На нашу думку, зважаючи на наявність зовнішніх ризиків га фінансово-господарську діяльність підприємства, методика аналізу для кожного підприємства має бути індивідуальною з врахуванням мети аналізу, внутрішніх та завнішніх ризиків, специфіки виробництва, організаційно-правової форми організації субєкта господарювання, галузі економіки, природно-кліматичних умов, технічного стану й стану технології, міжнародної співпраці та інш. При цьому фінансовий стан підприємства треба систематично та всебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу.

РОЗДІЛ 2
ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВА «БОШ АВТО СЕРВІС ФОРМУЛА»)

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства «БОШ АВТО СЕРВІС ФОРМУЛА»

Bosch - надійний партнер для бізнесу автосервісу. Сьогодні в Україні працює 106 авторизованих станцій Бош Сервіс, а світова мережа нараховує близько 16 000 підприємств у 150 країнах

1 червня 2014 р. відбулося відкриття авторизованої станції Бош Авто Сервіс «Формула». Було вручено свідоцтво офіційного партнера Бош Сервісу.

СТО «Формула» працює в м Нововолинськ з 2000 року. Сьогодні силами професійних технічних фахівців станція обслуговує понад 300 постійних клієнтів. Спектр послуг станції включає:

- ремонт АКПП, КПП;
- діагностика ходової, заміна масла
- заміна масла в АКПП + промивка;
- заміна антифризу (тосола) + промивання системи охолодження;
- технічне обслуговування та ремонт легкового / вантажного транспорту;
- чистка форсунок і паливної системи;
- експрес заміна масла (вакуумний відбір);
- комп'ютерна діагностика / ремонт електронних блоків управління;
- продаж запчастин, мастил, фільтрів і автомобільної хімії;
- ремонт двигунів, підвіски, заміна ременів ГРМ, заміна масла;
- ремонт гальмівної системи і ABS;
- T.I.R-сервіс;

- ремонт навантажувачів.

Широкою популярністю користуються он-лайн послуги щодо замовлення запчастин (табл.2.1).

Таблиця 2.1

Клієнти приватного підприємства «БОШ Сервіс «Формула»

ПРОДУКТИ Для Вас	Мережа магазинів з продажу продуктів харчування у Нововолинську та селищі Жовтневе
АВТО FORMULA ЦЕНТР	Інтернет-магазин автозапчастин
TIRСЕРВІС сервіс вантажних авто	Сервіс вантажних автомобілів. Автозапчастини до вантажівок
ROSA.UA товары для художников	Все для художників, творчості та хобі
U.canvas	Полотна ручної роботи
КЛАСИК	Виробництво столярних виробів
kronospan	Виробництво та реалізація плит ДСП, ламінованої ДСП та МДФ, стільниць, продаж плит МДФ, ХДФ, OSB, а також ламінованої підлоги, стінових панелей та аксесуарів
ПЛАЙТ ГЛАС	Виготовлення склопакетів
вестфарм	Мережа аптек в м. Нововолинську

Джерело: складено автором

Сьогодні БОШ «ФОРМУЛА» займає одну з провідних позицій на ринку послуг і запчастин міста Нововолинська та області. Швидко розвиваючись, підприємство удосконалює свою роботу та розширює асортимент послуг й запчастин, керуючись принципом «робити якість доступною». Завдяки мудрій стратегії, ціновій політиці, технічній та

консультаційної підтримки з боку підприємства і з боку партнерів-постачальників, кожен з клієнтів досліджуваного підприємства повною мірою може розраховувати на фахову й оперативну допомогу. Підприємство завжди прагне бути максимально близьким до вимог ринку і негайно реагувати на зміни.

Вибираючи БОШ «Формула», як партнера по бізнесу, кожний суб'єкт підприємництва повною мірою можете розраховувати на найвищий рівень послуг, сервісу і підтримки з боку ПП «БОШ Сервіс «Формула» .

2.2 Оцінка ліквідності (платоспроможності) як складова методики проведення аудиту фінансової звітності підприємства

У розділі 1 даної роботи було зазначено використання у практиці низки методик проведення аудиту та аналізу фінансового стану вітчизняних підприємств. Нами досліджено фінансову звітність підприємства й запропоновано застосувати найбільш поширену методику аудиту фінансової звітності, яка передбачає аналіз найпоширеніших показників фінансового стану, зокрема:

- оцінка ліквідності (платоспроможності) підприємства;
- оцінка фінансової стійкості;
- аналіз рентабельності;
- аналіз прогнозування банкрутства за допомогою експерес діагностики фінансового стану.

Отже, проведемо оцінку ліквідності досліджуваного підприємства упродовж 2019-2021 років.

Фінансові ресурси підприємств відіграють ключову роль у формуванні фінансового потенціалу країни. Так, у 2021 році власний капітал підприємств України склав 1426711,6 млн. грн..

Особливо власний капітал є елементом для створення і подальшої стабільної діяльності будь якого підприємства. Багато вчених – економістів

вважають, що: «капітал – одна з найбільш використовуваних економічних категорій. Він є базою створення і розвитку підприємства й у процесі функціонування забезпечує інтереси держави, власників і персоналу. Будь - яка організація, що веде виробничу чи іншу комерційну діяльність повинна мати визначений капітал, що представляє собою сукупність матеріальних цінностей і коштів, фінансових вкладень і витрат на придбання прав і привілеїв, необхідних для здійснення його господарської діяльності» [24, с.63].

Капітал підприємства є основним об'єктом фінансового та управлінського обліку. Також він є основою фінансового аналізу.

Під терміном «фінансова структура» ми розуміємо спосіб фінансового забезпечення діяльності підприємства в цілому, тобто структуру всіх джерел коштів [15]. Власні й позикові джерела розрізняють за цілою низкою параметрів, основні з яких подано у табл.. 2.2.

Таблиця 2.2

Ключові різниці між різними видами джерел засобів [1]

Ознака	Тип капіталу	
	власний	залучений
Право на участь в управлінні підприємством	дає	не дає
Право на отримання частини прибутку та майна	за залишковим принципом	першочергове
Строк повернення капіталу	не встановлено	встановлено умовами договору
Пільг за податком немає	немає	Зменшує податок на прибуток через зменшення витрат на обслуговування акцій, облігацій

Джерело: складено автором

Наведена таблиця ілюструє інформацію про вплив структури капіталу на результати фінансово-господарської діяльності підприємства [15]. Співвідношення між власними та позиковими джерелами коштів – це один із ключових аналітичних показників, що характеризує ступінь ризику інвестування фінансових ресурсів у дане підприємство [15].

Розглянемо динаміку фінансових ресурсів підприємства

Таблиця 2.3

Фінансові ресурси ПП « БОШ АВТО СЕРВІС ФОРМУЛА»

за 2019-2021рр., тис. грн..*

Вид ресурсів	2019	2020	2021
Фінансові ресурси	18427	18110	22775

Джерело: розраховано автором

На кінець 2021 року фінансові ресурси досліджуваного підприємства становили 22,775 млн. грн.. Як видно з даних наведеної табл..2.5. за 2019-2021рр. обсяг фінансових ресурсів підприємства збільшився на 4,348 млн. грн.., тобто на: 23,6%, або у 1,23 рази.

Тобто, протягом аналізованого періоду капітал підприємства збільшився на 22,775 млн. грн. Це відбулося за рахунок збільшення обсягів позикового капіталу на 10,049 млн. грн.. за рахунок залучення довгострокових кредитів банків та зростання сум кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги й заборгованості з оплати праці.. Водночас відбувся приріст статутного капіталу на 0,810 млн. грн.. Водночас, зменшився обсяг додаткового капіталу на суму 1,788 млн. грн.. Зменшення обсягів додаткового капіталу відбувається унаслідок щорічного зменшення цього капіталу на суми нарахованої амортизації на основні засоби, побудовані за рахунок коштів державного бюджету.

Отже, проведемо оцінку ліквідності досліджуваногоо підприємства упродовж 2019-2021 років.

Слід зазначити, що найбільш поширеними критеріями оцінки фінансового стану підприємства на короткострокову перспективу є його ліквідність і платоспроможність. Термін «ліквідний» включає в себе негайне перетворення майна в кошти платежу. Чим менше час, необхідний для перетворення окремого виду активів, тим вища його ліквідність. Отже,

ліквідність підприємства - це його здатність перетворити свої активи в грошові кошти з метою погашення короткострокових зобов'язань.

Розглянемо структуру поточних активів підприємства за ліквідністю.

Таблиця 2.4

Групування активів підприємства «БОШ АВТО СЕРВІС ФОРМУЛА» за ліквідністю

Група активів	Сума активів, тис. грн..	Частка у структурі активів, %
Активи найбільш ліквідні (високоліквідні активи)	3972	35,1
Актими менш ліквідні	6417	56,7
Важколіквідні активи	927	8,2
Усього активів	11316	100

Джерело: розраховано автором

Розглянемо структуру зобов'язань (пасивів) підприємства за термінами.

Таблиця 2.5

Групування зобов'язань підприємства «БОШ АВТО СЕРВІС ФОРМУЛА» за терміном погашення

Група зобов'язань	Сума зобов'язань, тис грн	Частка у структурі зобов'язань,%
Довгострокові зобов'язання	1617	39,0
Поточні зобов'язання	2533	61,0
Усього зобов'язань	4150	100

Джерело: розраховано автором

Визначимо тип ліквідності активів залежно від термінів:

3972 - 2533 = + 1439 тис. грн.. Дане відхилення підкреслює, що підприємство має високу поточну ліквідність активів, тобто платоспроможність на найближчий період.

Водночас, для підприємства характерна перспективна ліквідність, оскільки сума активів, що повільно реалізуються та сума важко ліквідних активів перевищує суму довгострокових зобов'язань (6417 + 927) - 1617 = + **5727** тис. грн..

Водночас, використовуючи систему коефіцієнтів світової і вітчизняної обліково-аналітичної практики, розрахуємо фінансові коефіцієнти, що характеризують фінансову стійкість досліджуваного підприємства Оцінку ліквідності підприємства виконаємо за допомогою системи фінансових коефіцієнтів, які дозволять нам порівняти вартість поточних активів, що мають різний ступінь ліквідності, із сумою поточних зобов'язань. Використаємо такі показники:

- коефіцієнт загальної ліквідності (коефіцієнт покриття);
- коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт швидкої ліквідності);
- коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- чистий оборотний капітал.

1. *Коефіцієнт абсолютної ліквідності* ($К_{ал}$) характеризує: «наскільки короткострокові зобов'язання можуть бути негайно погашені швидко ліквідними грошовим коштами та цінними паперами» [47, с.63].

$К_{ал\ 2019}$ = 284:834 = 0,339;

$К_{ал\ 2020}$ = 8:2533 = 0,003;

$К_{ал\ 2021}$ = 3972:5004 = 0,794.

Динаміка упродовж 2019-2021рр.:

$\Delta К_{ал}$ = 0, 794 – 0,339 = +0,455. Отже, абсолютна ліквідність є нестабільною і упродовж трьох років відбулося її зростання на 0,455.

Відхилення від еталону:

$\Delta К_{ал\ 2021}$ = 0,794 – 0,25 = + 0,544.

Як і у 2019 році, так і у 2021 році підприємство має високий рівень абсолютної ліквідності. Це підкреслюється значенням коефіцієнта абсолютної ліквідності, який перебуває на значно вищому рівні від нормативного значення (0,25). А також, це підкреслює, що лише у 2021 році значна частка боргів (20,7%) може бути сплачена негайно.

2. *Коефіцієнт загальної ліквідності* ($К_{зл}$) характеризує здатність підприємства забезпечити свої короткострокові зобов'язання за рахунок реалізації оборотних активів. Цей коефіцієнт: «дає найбільш загальну оцінку

ліквідності активів. Тому що, поточні зобов'язання підприємства погашаються в основному за рахунок поточних активів, для забезпечення нормального рівня ліквідності необхідно, за умов, що вартість поточних активів має перевищувати суму поточних зобов'язань (ця вимога також випливає з "модифікованого золотого фінансового правила"). Нормальним значенням даного коефіцієнта вважається 1,5…2,5, але не менше 1. Однак на його рівень впливає низка чинників, зокрема: галузева належність підприємства, структура запасів, стан дебіторської заборгованості, тривалість виробничого циклу й інші фактори» [45, с.52].

$К_{зл\ 2019}$ = 18427 : 838 = 21,99;

$К_{зл\ 2020}$ =18110 : 2533 = 7,15;

$К_{зл\ 2021}$ = 22775 : 5004 = 4,55;

Динаміка упродовж 2019-2021рр.:

$\Delta К_{зл}$ = 4,55 – 21,99 = - 17,44. Упродовж трьох років виявлено тенденцію до зниження загальної ліквідності.

Відхилення від еталону:

$\Delta К_{зл\ 2021}$ =4,55- 1,5 = +3,05. Отже, для підприємства характерним є щорічне дуже високе значення показника рівня загальної ліквідності. Значення показника загальної ліквідності перевищують еталон (теоретично обґрунтоване значення). Щорічно у підприємства достатньо ресурсів, які можуть бути використані для погашення проточних зобов'язань. При цьому як у підприємства, так і у партнерів відсутній фінансовий ризик. Оскільки щорічно у досліджуваному періоді коефіцієнт загальної ліквідності перевищує значення 4,0, це підкреслює неефективність використання підприємством оборотних активів.

3.*Коефіцієнт швидкої ліквідності* ($К_{шл}$) показує: «на скільки відсотків оборотні активи покривають короткострокові зобов'язання, а саме наскільки швидко короткострокові зобов'язання можуть бути погашені швидко ліквідними активами – грошовими коштами, та їх еквівалентами, фінансовими інвестиціями, дебіторською заборгованістю» [46, с.69].

$К_{шл.\ 2019}$ =(204 + 5132 +633) : 838 = 7,12;
$К_{шл.\ 2020}$ = (4996 + 1086 + +8) :2533 = 2,4;
$К_{шл.\ 2021}$ = (881 + 3972 +5536) : 5004 = 2,08.
Динаміка упродовж 2019-2021рр.:

$\Delta К_{шл}$ = 2,08 – 7,12 = - 5,04. Отже, виявлено тенденцію щодо зниження швидкої ліквідності.

Відхилення від еталону:

$\Delta К_{шл\ 2021}$ = 2,08 – 0,6 = +1,48. Дане відхилення ілюструє щорічний високий рівень швидкої ліквідності.

Значення коефіцієнта швидкої ліквідності підкреслює значні платіжні можливості досліджуваного підприємства до сплати поточних зобов'язань. При цьому розрахунки з дебіторами будуть здійснені своєчасно.

Таким чином можна зробити висновок, що підприємство має високий рівень платоспроможності.

2.3 Оцінка фінансової стійкості досліджуваного підприємства

Фінансова стійкість підприємства – це стабільний фінансовий стан, який забезпечений високою часткою власного капіталу у загальній сумі фінансових ресурсів, що використовуються суб'єктом господарювання.

Фінансова стійкість – це: «відображення стабільного перевищення доходів над витратами, забезпечує вільне маневрування грошовими коштами підприємства та завдяки ефективному їх використанню сприяє безперервному процесу виробництва і реалізації продукції» [4, 7].

Стабільне виробництво та хороша реалізація, збільшення прибутку в порівнянні з витратами та ефективне використання фінансових ресурсів – запорука фінансової стійкості підприємства.

Аналіз фінансової стійкості підприємства є: «найважливішим етапом оцінки його діяльності і фінансово-економічного благополуччя, відображає результати його поточної, інвестиційної та фінансової діяльності, а також містить необхідну інформацію для інвесторів, а також характеризує здатність

підприємства нести відповідальність за своїми борговими зобов'язаннями та нарощувати свій економічний потенціал» [45, с.66].

Фінансова стійкість характеризує платоспроможність підприємства на довгострокову перспективу.

1. *Коефіцієнт фінансової стійкості* ($К_{фс}$) - відображає частку власного капіталу в активах підприємства.

$К_{фс2019}$ = 17336 : 18427 = 0,94;

$К_{фс2020}$ = 13960 :18110 = 0,77;

$К_{фс2021}$ = 11635:22775 = 0,51.

Динаміка упродовж 2019-2021рр.:

$\Delta К_{фс\ 2021}$ = 0,51 -0,94 = - 0,43. Спостерігається тенденція щодо зниження фінансової стійкості. Як у 2019 році, так і у 2021 році активи не фінансуються стовідсотково за рахунок власного капіталу(зокрема: у 2019 р. – лише на 94%. а у 2021р. – на 5%) у загальній сумі засобів. $К_{фс}$ менше одиниці. Проте упродовж 2019-2021 років підприємство має достатній рівень фінансової стійкості з огляду на еталон, який перебуває в межах 0,25-0,5. Тобто, у підприємства високий рівень фінансової стійкості.

2. *Коефіцієнт фінансування (структури капіталу)* відображає структуру капіталу підприємства, а також, певною мірою, ризик структури капіталу. Більше значення коефіцієнта фінансового левериджу відповідає більшій частці позиченого капіталу в структурі капіталу, а отже, більшому ризику структури капіталу.

$К_{ф2019}$ = (253 +838) : 17336 = 0,063;

$К_{ф2020}$ = (1617+2533):13960 = 0,297;

$К_{ф2021}$ = (6136 +5004): 22775 = 0,489.

Динаміка упродовж 2019-2021рр.:

$\Delta К_{ф}$= 0,489-0,063 = + 0,426. Це відхилення підкреслює зростання залежності підприємства від залучених джерел фінансування і свідчить про зниження фінансової автономії (незалежності) підприємства.

Відхилення від еталону:

$\Delta К_ф$= 0,489 -0,7 = - 0,211. Відхилення ілюструю про незначно нижчий стан фінансовоє незалежності проти теоретично обґрунтованого значення (0,7).

3. *Чистий оборотний капітал* необхідний для: «підтримки фінансової стійкості підприємства, оскільки перевищення оборотних коштів над короткостроковими зобов'язаннями означає, що підприємство не тільки може погасити свої короткострокові зобов'язання, але і має резерви для розширення діяльності..Оптимальна сума чистого оборотного капіталу залежить від особливостей діяльності підприємства, зокрема від її масштабів, обсягів реалізації, швидкості оборотності матеріальних запасів і дебіторської заборгованості. Нестача оборотного капіталу свідчить про нездатність підприємства вчасно погасити короткострокові зобов'язання» [46, с.69].

$Ч_{ок\ 2019}$ = 6583 –(253 + 838) = 5492 тис. грн..;

$Ч_{ок\ 2020}$ = 6647 – (1617 + 2533) = 2497 тис. грн..;

$Ч_{ок\ 2021}$ = 11316 – (6136 + 5004) = 176 тис. грн..

Динаміка упродовж 2019-2021рр.:

$\Delta\ Ч_{ок}$ =176 -5492 = - 5316 тис. грн.. Відбулося зменшення сум чистого оборотного капіталу упродовж трьох останніх років.. Проте, значне перевищення суми чистого оборотного капіталу над оптимальною потребою свідчить про те, що досліджуване підприємство нераціонально використовує ресурси.

4. *Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами* характеризує наявність у підприємства власного оборотного капіталу. який необхідний для здійснення поточної діяльності. Теоретично обґрунтоване значення даного коефіцієнта більше одиниці. Чим вище значення показника, тим кращий фінансовий стан, тим більше у нього можливостей проведення незалежної фінансової політики.

$К_{зв2019}$= 54926 17336 = 0,317;

$К_{зв2020}$=2497:13960 = 0,179;

$К_{зв2021}$ =176 :11635 = 0,015.

Динаміка упродовж 2019-2021рр.:

$\Delta К_{зв2021}$= 0,015-0,317 = -0,302. Отже, упродовж трьох останніх років спостерігається тенденція погіршення забезпеченості власними оборотними засобами. Водночас, у 2019-216 роках у підприємства було достатньо власного оборотного капіталу, який необхідний для поточної діяльності, оскільки значення даного коефіцієнта у ці роки перевищувало 0,1. Однак, у 2021 році фінансовий стан незначно погіршився, оскільки значення даного коефіцієнта стало незначно менше еталона (теоретично обґрунтованого значення) й унаслідок чого незначно зменшилась можливість проведення незалежної фінансової політики.

5. *Коефіцієнт маневреності власних коштів (власного капіталу)*- вказує на рівень мобільності власного капіталу. По ньому можна судити, яка частка власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності(тобто вкладена в оборотні активи), а яка капіталізована (вкладена в основні). Теоретично обгрунтоване значення даного коефіцієнта становить 0,2-0,5.

$К_{м\ 2019}$ = 5492 : 17336 = 0,317;

$К_{м\ 2020}$ = 2497 :13960 = 0,179;

$К_{м\ 2021}$ = 176 : 11635 = 0,015.

Динаміка упродовж 2019-2021рр.:

$\Delta К_м$ = 0,015 – 0,317 = – 0,302. Дане відхилення свідчить про зниження мобільності власного капіталу, оскільки у 2019 році частка власного капіталу, вкладеного в оборотні активи становила 31,7%, а вже у 2021 році лише 1,5%. Це підкреслює нераціональну структуру активів підприємства у 2020-2021 рр., оскільки значення даного коефіцієнта нижче теоретично обґрунтованого значення (0,2-0,5). Однак, у 2019 році структура капіталу була раціональною, тому що значення розрахованого показника перевищувало еталон. А саме:

$\Delta К_{м2019}$ = 0,317-0,2 = +0,117.

Отже, для підприємства «БОШ АВТО СЕРВІС ФОРМУЛА» характерний нестабільний рівень маневреності власними оборотними коштами.

Таблиця 2.6

Поточна фінансова стійкість підприємства «БОШ АВТО СЕРВІС ФОРМУЛА» упродовж 2021 року

Тип ситуації	Коефіцієнт забезпечення запасів і витрат джерелами коштів	Залишок (+) або недостатність (-) коштів	Запас стійкості фінансового стану (днів)	Залишок (+) або нестача (-) коштів на 1 тис. грн.. запасів
$Е^з$› $Е^с$ +$С^{кк}$	$К^к$=$Е^с$+$С^{кк}$/$Е^з$‹1	ΔК=$Е^с$+$С^{кк}$-$Е^з$	$L^к$=ΔКЧТ/N	$Z^к$=ΔК/$Е^к$
На початок звітного періоду				
4824› 2977+0 Нестійкий фінансовий стан	$К^к$=(2977+0): 48241‹1	ΔК=2977+0-4824 =-1847 (тис. грн.)	$L^к$=(-1847 Ч365)/13689= - 49,2	$Z^к$= -1847: 4824= - 0,38
На кінець звітного періоду				
4661›783+0 Нестійкий фінансовий стан	$К^к$=(783+0): :4661‹1	ΔК=783+0--4661= - 3878 (тис. грн.)	$L^к$=(-3878 Ч365)/ / 13630=-103,8	$Z^к$=-3878:13630 = -0,28

Джерело: розраховано автором

Відтак, спираючись на результати розрахунків показників фінансової стійкості для досліджуваного підприємства притаманним є певний тип фінансової стійкості - нормальна стійкість фінансового стану – коли запаси й витрати забезпечуються сумою власних оборотних коштів та довгостроковими позиковими джерелами.

До того ж, нами проведено деталізований аналіз фінансової стійкості підприємства у формі аналізу поточної фінансової стійкості відповідно до методики [19]. Унаслідок чого (табл.2.6) виявлено тип поточної фінансової стійкості підприємства «Нововолинськводоканал», який класифіковано як нестійкий фінансовий стан, оскільки в даній ситуації грошові кошти та

дебіторська заборгованість підприємства не покривають кредиторську заборгованість.

2.4. Аналіз рентабельності діяльності підприємства

За умов ринкової економіки суттєво зростає значення показників рентабельності. Оскільки показники суми отриманого прибутку не дають чіткої інформації про ефективність роботи підприємства Тому зростає роль аудиту (аналізу) рентабельності для оцінки їх економічної ефективності

1.Рентабельність активів) - показує ефективність використання активів підприємства для генерації прибутку. Високе значення показника свідчить про хорошу роботу підприємства.

$Р_{а\ 2019}$ = чистий прибуток : середньорічна вартість активів = 3397 : (19044 + 18427) : 2 *100% = 18,1%;

$Р_{а\ 2020}$ = 815 : (18427 + 18110):2 *100% = 5%;

$Р_{а\ 2021}$ = (-2694) : (18110 + 22775):2 * 100% = - 13,8% - відємна рентабельність. Протягом досліджуваного періоду рентабельність активів знизилася. Якщо у 2019 році підприємство «БОШ АВТО СЕРВІС ФЛОМУЛА» отримало 18,1 коп. чистого прибутку на кожну вкладену гривню, то у 2020 році – лише 5 коп., а у 2021 році – зовсім не отримано чистого прибутку на кожну гривню інвестованих коштів. Факторами такого зниження є наявність неефективної структури оборотних активів, зниження сум чистого прибутку. Загалом діяльність підприємства була ефективною у 2019-2020 роках. Тобто саме у ці роки активи підприємства генерували прибуток.

2. Рентабельність операційної діяльності характеризує: «прибутковість операційної діяльності. Показує, скільки гривень або копійок прибутку припадає на 1 грн. понесених операційних витрат, тобто вигідність для підприємства виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг,

продажу товарів, понесених інших витрат операційної діяльності та являє собою витратний показник рентабельності» [45,с.63].

$Р_{од\ 2019}$ = прибуток від операційної діяльності : операційні витрати = - 2074 : 27064 *100%= - 0,08%;

$Р_{од\ 2020}$ = - 3793 :27733 *100% = -0,14 %;

$Р_{од\ 2021}$ = -2849 : 31338 * 100% = - 0,09%.

Отже прибутковість (відємна рентабельність) операційної діяльності є нестабільною. Так, у 2019 році 8 коп.. збитків припадало на 1 грн. понесених витрат, тобто цей показник підкреслює невигідність надання послуг водопостачання та водовідведення підприємством «Нововолинськводоканал» у зазначеному році. А у 2020 році збільшення значення цього показника, тобто 14 коп. збитків припадало на 1 грн. операційних витрат. Отже і у цьому році послуги надані досліджуваним підприємством були невигідними. При цьому більш невигідними ніж у 2019 році. А у 2021 році спостерігається також від'ємна рентабельність операційної діяльності, що підкреслює також невигідність наданих послуг аналізованим підприємством і у цьому році. Отже витрати підприємства є нерентабельними упродовж трьох аналізованих років. Це зумовлено такими чинниками:

- непослідовність дій держави, які можна подати таким чином: спочатку законодавчо у державному бюджеті закладаються суми субвенції на покриття різниці між фактичними й діючими тарифами на комунальні послуги , потім із значним запізненням (через рік) відбувається прийняття постанови КМУ про порядок виділення субвенції, а реального виділення субвенції не відбулося до сьогодні. Таким чином виникли значні суми збитку від операційної діяльності упродовж трьох аналізованих років унаслідок причин, зазначених вище. Рентабельність операційної діяльності підприємства є від'ємною і зумовлена зовнішніми причинами, і не є результатом неефективної роботи підприємства.

Поглиблений аналіз рентабельності дав можливість сформувати висновок , що значення показників рентабельності не відзеркалюють реальну

неефективну роботу підприємства, оскільки низькі значення окремих показників не залежать від ефективності роботи підприємства і зумовлені наявністю низки впливових зовнішніх чинників, які зазначені вище.

2.5. Моделі прогнозування банкрутства за допомогою експрес діагностики фінансового стану

За сучасних умов господарювання, більшість підприємств працює збитково. При цьому певна частка перебуває на межі банкрутства. І тому саме достовірна і своєчасна ідентифікація негативних факторів впливу на фінансово-господарську діяльність та антикризове управління підприємства є інструментом виходу з фінансової кризи. Зарубіжна практика давно ілюструє досвід аналізу фінансоаого стану підприємств з метою запобігання банкрутства й виходу з кризи. Проте зарубіжний досів недоцільно переновити у повній міпїрі на фінансово-господарську діяльність вітчизняних підприємств, оскільки не відбувається врахування галузевої специфіки . умов подпткоаого та господарського законодавства.

Для оцінки ймовірності банкрутства у вітчизняній практиці використовується: «система коефіцієнтів: коефіцієнт поточної ліквідності (покриття); коефіцієнт забезпеченості власними коштами; коефіцієнт відновлення (втрати) платоспроможності. Поряд з наведеною вище формою діагностики банкрутства використовується також балансовий метод оцінки фінансового стану та загрози банкрутства, що його ще називають «Модель В.В. Ковальова». Отримані значення індикаторів порівнюються з їх нормативними значеннями для трьох видів фірм: для нормально функціонуючих компаній; для компаній, збанкрутілих протягом року; для фірм, що стали банкрутами протягом п’яти років» [45].

Спрогнозуємо вірогідність банкрутства з використанням різноманітних моделей, зокрема: п’ятифакторної моделі Альтмана, моделі Спрінгейта, універсальної дискримінантної функції Терещенка О.О., R-

моделі, моделі Конана і Гольдера, методики Бівера, моделі Ліса, моделі PAS-коефіцієнта та моделі Сайфуліна і Кадикова (табл..2.7).

Спираючись на результати аналізу вірогідності банкрутства за дев'ятьма моделями діагностики, нами отримано обґрунтований результат і зроблено висновок про відсутність загрози банкрутства для досліджуваного підприємства. При цьому, за наявності певних недоліків та переваг застосованих методик діагностики, кожною з них прогнозовано єдиний результат, а саме: відсутність загрози банкрутства.

До того ж, зважаючи на результати дослідження наукових джерел та аналізу вірогідності банкрутства досліджуваного підприємства, ми дійшли висновку, що найбільш адаптованими до вітчизняних підприємств моделями визначення ймовірності банкрутства, є модель У. Бівера, дискримінантна модель О. Терещенка, модель Р. Сайфулліна – Г. Кадикова й модель PAS-коефіцієнта.

Таблиця 2.7

Аналіз вірогідності банкрутства підприємства «БОШ АВТО СЕРВІС ФОРМУЛА»

№ з/п	Назва моделі	Методика розрахунку	Значення
1	2	3	4
1.	П'ятифакторна модель Альтмана	**$Z=1,2X_1+1,4X_2+3,3X_3+0,6X_4+1,0X_5$** X_1= власні оборотні активи / ввалюта балансу; X_2= реінвестований прибуток/сума активів; X_3 = прибуток до виплати процентів. податків/сума активів; X_4= ринкова вартість власного капіталу/позичений капітал; X_5= виручка від реалізації продукції/сума активів	**Z= 4,95.** Вірогідність банкрутства дуже низька, оскільки значення даного показника Альтмана перевищує 3.
2.	Модель Спрінгейта	**$Z= 1,03C_1+3,07C_2+0,66C_3+0,4C_4$** C_1= робочий капітал/ активи; C_2= прибуток до сплати податків і відсотків/сума активів; C_3= прибуток до сплати податків/короткострокова заборгованість; C_4 = виручка від реалізації продукції, товарів, послуг/сума активів.	**Z = 2,055.** Підприємство не є потенційним банкрутом, оскільки значення даного показника Спрінгейта перевищує 0,862.
3.	Універсальна дискримінантна функція Терещенка О.О.	**Z=1,5A+0,08B+10C+5D+0,3E+ +0,1F** A = cash-flow/поточні зобов'язання; B = валюта балансу/ поточні зобов'язання; C = чистий прибуток/валюта балансу; D =чистий прибуток/виручка від реалізації; E = виробничі запаси/виручка від реалізації; F =виручка від реалізації продукції, товарів, послуг/валюта балансу.	**Z = 4,423.** Банкрутство не загрожує, тому що значення показника Терещенка О.О. перевищує 2.
4.	R-модель	**$R = 0,38К_1 + К_2 + 0,054К_3 + 0,63К_4$** $К_1$ = відношення оборотного капіталу до середньорічної суми активів; $К_2$ = відношення чистого прибутку до середньорічної суми власного капіталу; $К_3$ = відношення виручки до середньорічної суми активів; $К_4$ = відношення чистого прибутку до сукупних затрат.	**R=0,2634.** Вірогідність банкрутства середня, оскільки значення R-показника перебуває у діапазоні 0,18-0,32**.**
5.	Модель Конана і Гольдера	**$Z= 0,16 X_1 – 0,22X_2 + 0,87 X_3 + 0,10X_4 - 0,24 X_5$** X_1= дебіторська заборгованість + кошти / активи; X_2 = постійний капітал / пасиви; X_3=фінансові витрати / виручка від реалізації; X_4= витрати на персонал/ додана вартість; X_5= валовий прибуток / залучений капітал.	**Z=0,2873.** Ризик банкрутства дуже незначний, лише 10%, оскільки значення показника Конана і Горльдера перебуває у межах від 0 до 1.

Продовження таблиці 2.7

1	2	3	4
6.	Методика Бівера	**1.Коефіцієнт Бівера** = чистий прибуток - амортизація) / (довгостр. зобов'язання + короткостр. зобов'язання. **2. Рентабельність активів=** чистий прибуток / активи) х 100%. **3. Фінансовий леверидж =** довгострокові зобов'язання + + короткострокові зобов'язання) / активи. **4.Коефіцієнт покриття активів чистим оборотним капіталом =** власний капітал –позаоборотні активи) / активи. **5.Коефіцієнт покриття =** оборотні активи / короткострокові зобов'язання.	**$К_Б$= 1,68;** **$Р_А$=6,19%;** **$Ф_Л$= 0,01;** **$К_п$ = 2,75;** **$К_М$= 0,17.** Банкрутствао не наступить за п’ять і більше років, що підкреслюється значенням вищенаведених показників.
7.	Модель Ліса	**$Z= 0,063X_1+0,092X_2+0,057X_3+$** **$+0,001X_4$** X_1=оборотний капітал / сума активів; X_2= операційний прибуток / сума активів; X_3 = нерозподілений прибуток / сума активів; X_4 = власний капітал / позиковий капітал.	**Z=0,1149.** Не існує загрози банкрутства, оскільки значення показника Ліса перевищує 0,037**.**
8.	Модель PAS-коефіцієнта	**Z-коефіцієнт за Альтманом трансформується у PAS-коефіцієнт,** що дасть можливість відстежити діяльність підприємства на перспективу.	**Z-коефіцієнт за Альтманом =4,9536, тоді PAS-коефіцієнт= =4,9536.** Дане значення вказує, що лише 4,95% підприємства перебуває у гіршому стані(незадовільна ситуація), банкрутство не загрожує.
9.	Модель Сайфуліна-Кадикова	**$R=2K_1+0,1K_2+0,08K_3+0,45K_4+$** **$+K_5$** $К_1$ = власні оборотні кошти/товаро-матеріальні запаси≥0,1; $К_2$=оборотні активи/короткострокові зобов’язання ≥2; $К_3$= виручка/валюта балансу≥2,5; $К_4$= чистий прибуток /виручка від реалізації; $К_5$= чистий прибуток/власний капітал	**R=5,95.** Фінансовий стан підприємства задовільний, відсутня загроза банкрутства, оскільки значення показника R перевищує 1.

Джерело: розраховано автором

Разом з тим: «не дивлячись на наявність великої кількості методик, що дозволяють прогнозувати банкрутство підприємства з тією або іншою

мірою вірогідності, жодна з них не може претендувати на використання як універсальна. Актуальною проблемою є коригування методик з врахуванням регіональних і галузевих особливостей, а також розробка нових алгоритмів прогнозування вірогідності банкрутства, вільних від виявлених недоліків» [46, с.112].

Висновки до розділу 2

Виконане у цьому розділі дослідження має своїми результатами такі висновки і пропозиції:

1. На підставі визначення типів ліквідності активі підприємства зележно від термінів встановлено, що підприємство має високу поторчну ліквідність, тобто має високу платоспроможність на найближчий час. Водночас для досліджуваного підприємства характерним є перспективна ліквідність, оскільки сума важколіквідних активів перевищує суму довгострокових зобов'язань ина 5727 тисяч гривень. Отже підприємство є ліквідним.

2. Спираючись на результати аналізу показників фінансової стійкості, зокрема показників: коефіцієнта фінансової стійкості, коефіцієнта фінансування (структури капіталу), чистого оборотного капіталу, коефіцієнта забезпечення власними оборотними засобами, коефіцієнта маневреності власних коштів (власного капіталу) зроблено висновок,що для досліджуваного підприємства притаманним є певний тип фінансової стійкості - нормальна стійкість фінансового стану – коли запаси й витрати забезпечуються сумою власних оборотних коштів та довгостроковими позиковими джерелами.

3. Виявлено, що у 2019-2020 роках активи підприємства генерували прибуток, оскільки значення рентабельності є позитивним. Проте у 2021 році підприємство знизило ефективність своєї діяльності, що прояснюється від'ємним значенням рентабельності (- 13,8%).

4.За результатами рентабельності операційної діяльності встановлено, що витрати підприємства є нерентабельними упродовж трьох аналізованих років. Це зумовлено такими чинниками:

- непослідовність дій держави, які можна подати таким чином: спочатку законодавчо у державному бюджеті закладаються суми субвенції на покриття різниці між фактичними й діючими тарифами на комунальні послуги , потім із значним запізненням (через рік) відбувається прийняття постанови КМУ про порядок виділення субвенції, а реального виділення субвенції не відбулося до сьогодні. Таким чином виникли значні суми збитку від операційної діяльності упродовж трьох аналізованих років унаслідок причин, зазначених вище. Рентабельність операційної діяльності підприємства є від'ємною і зумовлена зовнішніми причинами, і не є результатом неефективної роботи підприємства.

5. Поглиблений аналіз рентабельності дав можливість у підсумку сформувати висновок, що значення показників рентабельності не відзеркалюють реальну неефективну роботу підприємства, оскільки низькі значення окремих показників не залежать від ефективності роботи підприємства і зумовлені наявністю низки впливових зовнішніх чинників, які зазначені вище.

6. Встановлено, що лише у 2021 році для досліджуваного підприємства був характерним нестійкий поточний фінансовий стан з існуванням фінансової напруги в окремі місяці. Для відновлення фінансової стійкості запропоновано низку заходів, зокрема: оптимізувати структуру пасивів, здійснити обґрунтоване зниження запасів і витрат, провести внутрішній аналіз з метою виявлення причин збільшення на кінець року виробничих запасів та іншої дебіторської заборгованості (несплати послуг з водопостачання та каналізації фізичними та юридичними особами). До того ж, проведений деталізований аналізу поточної фінансової стійкості дав можливість виявити тип поточної фінансової стійкості досліджуваного підприємсива, який класифіковано як нестійкий фінанесовий стан саме у

2021 році, оскільки в даній ситуації грошові кошти та дебіторська заборгованість підприємства не покривають кредиторську заборгованість.

7. Для досліджуваного підприємства встановлена відсутність загрози банкрутства, що підкреслюється результати аналізу вірогідності банкрутства за дев’ятьма моделями діагностики. Даний аналіз не виявив ризику банкрутства. Водночас кожною із них прогнозовано єдиний результат, а саме: відсутність загрози банкрутства, навіть за наявності певних недоліків та переваг у кожної із застосованих методик.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ ТА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ У КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Розроблення корпоративної стратегії підприємства «БОШ АВТО СЕРВІС ФОРМУЛА» на базі SWOT- аналізу як методу оптимізації фінансового стану підприємства

Метод використання SWOT – аналізу широко використовується у міжнародній практиці фінансового аналізу. Найчастіше він розглядається як інструмент (метод) стратегічного управління підприємством. SWOT – аналіз – є універсальним аналітичним інструментом, методом, що посідає значуще місце у аналізі фінансового стану підприємства.

Корпоративна стратегія - це загальний план керівництва диверсифікованим підприємством, який поширюється на всі його підрозділи, охоплюючи всі напрямки діяльності, включаючи й фінансову сферу. З метою вибору корпоративної стратегії підприємства «БОШ АВТО СЕРВІС ФОРМУЛА » проведено SWOT - аналіз даного підприємства.

Саме SWOT – аналіз є: « надійним засобом, що дозволяє виявити і структурувати сильні і слабкі сторони підприємства, а також оцінити виникають при цьому можливості і загрози. За допомогою такого аналізу підприємство в процесі стратегічного планування може регулярно виявляти, оцінювати і контролювати можливості, адаптувати свою діяльність з метою зменшення потенційних наслідків загроз. Від того, наскільки серйозно менеджери всіх рівнів підходять до проведення SWOT-аналізу, залежить вибір стратегічних напрямків діяльності підприємства» [25]. Складемо матрицю стратегічних заходів (Додаток А)

За результатами побудови матриці SWOT-аналізу приватного підприємства «БОШ Сервіс «Формула» шляхом оцінки значущості

параметрів визначаються основні напрями розвитку підприємства і формується корпоративна стратегія певного виду.

Зважаючи на мету діяльності підприємства ПП «БОШ Сервіс «Формула» розглянемо доцільність стратегій двох видів (WO, WT).

Спробуємо сформувати корпоративну стратегію ПП «БОШ Сервіс «Формула» виду WO.

W1, O6, O7 – Підвищення заробітної плати працівників на робітничих посадах унаслідок удосконалення системи оплати праці шляхом запровадження корпоративної системи преміювання персоналу, що сприятиме закріпленню робочих кадрів на підприємстві.

W8, O5, O1, O2 – Підвищення фінансової стійкості шляхом зростання обсягу послуг з врахуванням відсутності конкуренції на ринку послуг у авто сфері, розширення асортименту послуг та забезпечення високої їх якості.

W2, O8 – Погашення сум дебіторської заборгованості за виконаними послугами підприємства фізичними й юридичних осіб із застосуванням судових органів, що сприятиме покращенню фінансового стану підприємства й оптимізації структури капіталу.

W4, O3, O9 – Покращення структури капіталу, підвищення рівня рентабельності й фінансового забезпечення підприємства шляхом використання приватного інвестиційного капіталу та використання банківських кредитів.

W7, O10 – Подолання кризового поточного фінансового стану шляхом поліпшення ефективності використання грошових коштів.

W8, O11, O1 – Нейтралізація ризику зниження фінансової стійкості шляхом проведення реінжинірингу фінансово-господарської діяльності підприємства та розширення асортименту послуг.

Спробуємо сформувати корпоративну стратегію ПП «БОШ Сервіс «Формула» виду WT.

W5, T1, T3 – Удосконалення системи оплати праці шляхом запровадження корпоративної системи преміювання персоналу.

W13, T2, T1 – Покращення поточного фінансового стану підприємства унаслідок зміни фінансового та господарського законодавства (зменшення податкового тягаря), або стабілізації політичної та економічної ситуації в країні.

W10, O12 – Пошук потенційних інвесторів (вітчизняних та закордонних), використання вигідного прикордонного географічного розташування підприємства, що дасть можливість розширити технічну базу підприємства, збільшити обсяги послуг.

Таким чином, зважаючи на змістовність та результативність стратегій, нами рекомендовано до реалізації досліджуваним підприємством корпоративну стратегію виду WO, як більш прийнятну та ефективну. Запропонована стратегія охоплює усі сильні та слабкі сторони діяльності підприємства й сприятиме підвищенню ефективності корпоративної політики управління фінансово-господарською діяльністю та сприятиме підвищенню рівня платоспроможності та прибутковості. Дана матриця може слугувати керівнику підприємства та керівникам служб в якості структурованого інформаційного поля для стратегічного планування й прийняття рішень.

Вважаємо, що пропонована корпоративна стратегія буде ефективною як для усіх підприємств сфери автопослуг, так і для досліджуваного підприємства зокрема.

3.2. Перспективні напрями вдосконалення методики аналізу та визначення фінансового стану підприємств

Функціонуючи в умовах ринкової економіки, підприємство несе реальну економічну відповідальність за результати господарювання і за своєчасне виконання фінансових зобов’язань. Унаслідок чого, суб’єкт господарювання несе реальну економічну відповідальність за ефективність господарювання і за своєчасне виконання фінансових зобов’язань. Все це підносить значущість формування фінансового стану підприємства та

достовірності його аналізу в процесі розроблення стратегій розвитку та просування в умовах ринкової економіки. Водночас фінансовий стан підприємства у такому сенсі формується в процесі взаємовідносин суб'єкта господарювання із постачальниками, покупцями, акціонерами, банками та іншими партнерами (фізичними та юридичними особами).

З метою формування ефективної методики фінансового аналізу доцільно звернути на низку чинників, зокрема: на досвід зарубіжних та вітчизняних вчених в галузі фінансового аналізу, на специфіку діяльності окремої галузі. З одного боку, фінансовий стан підприємства є результатом його діяльності, а з іншого – визначає стартову точку розвитку підприємства. Потреба аналізу фінансового стану є дуже значною. Оскільки можуть виникати різноманітні ситуації, як позитивні, так і негативні. Зокрема часто підприємства не спроможні правильно оцінити свій фінансовий стан, що в майбутньому спричиняє серйозні перешкоди для здійснення його ефективної діяльності.

Отже, оцінка фінансового стану підприємства є його якісною характеристикою та ілюструє міру його економічної привабливості для всіх цих юридичних осіб, що завжди мають можливість вибору між багатьма підприємствами –конкурентами, спроможними задовольнити той самий економічний інтерес.

Як вже зазначалося у розділі 1 даної роботи, на сучасному етапі розроблено достатню кількість різноманітних методик проведення фінансового аналізу та ефективних прийомів оцінки фінансового стану суб'єктів господарської діяльності. При цьому не існує загального підходу до визначення фінансового стану підприємства. Це зумовлює актуальність проблеми пошуку загального алгоритму оцінки фінансового стану підприємства, іншими словами кажучи - визначення послідовності етапів дії механізму, виконання яких дозволить фінансовому аналітику оцінити результати аналізу різних напрямів фінансово-економічної діяльності

підприємства з використанням найбільш ефективних методів та прийомів аналізу.

Слід зазначити, що вітчизняними науковцями та практиками виокремлено три глобальних етапи фінансового аналізу, а саме: організаційний, розрахунковий та заключний. Зміст кожного його етапу аналізу визначає мета аналізу. На організаційному етапі визначаються методики аналізу (методи та напрямки аналізу), інформаційна база, відбувається побудова аналітичного балансу. При цьому слід зазначити, що під час аналізу на будь-якому етапі завжди можна повернутися до організаційного етапу у разі виявлення неврахованих раніше чинників, деталей та відкорегувати завдання, інформаційне забезпечення і методику проведення аналізу.

Для розрахункового етапу аналізу характерним є використання теоретико-методологічного підходу до механізму оцінки фінансового стану підприємства, який передбачає проведення чотирьох етапів аналізу, причому на кожному з них фінансовий аналітик (аудитор) може отримати висновок щодо фінансового стану об’єкта аналізу. Під час розрахункового етапу може бути проведено експрес аналіз фінансового стану, метою якого є оцінювання умов роботи суб’єкта господарювання у звітному періоді, виявлення основних тенденцій показників його фінансово-господарської діяльності (рентабельність, оборотність активів, ліквідність балансу), а також якісних змін у майновому та фінансовому положеннях. Наприкінці цього етапу виноситься рішення про доцільність подальшого детального аналізу фінансово-господарської діяльності суб’єкта господарювання.

В разі прийняття рішення щодо проведення поглибленого детального аналізу фінансового стану підприємства, то цей аналіз здійснюється у такій послідовності: складання агрегованого балансу та його оцінювання з використанням горизонтального й вертикального аналізу за статями; розрахунки системи коефіцієнтів; порівняння коефіцієнтів з еталонами (із

нормативними або з середніми по галузі); формування висновків про загальну оцінку фінансового стану суб'єкта господарювання.

Разом з тим, на розрахунковому етапі доцільним є проведення факторного аналізу (проведення діагностики банкрутства суб'єкта господарювання). До основного завдання факторного аналізу слід віднести: оцінювання результатів господарської діяльності за попередній та поточний роки, виявлення чинників, які здійснили позитивний чи негативний вплив на кінцеві показники роботи суб'єкта господарської діяльності, та прийняття рішення про визначення підприємства платоспроможним (неплатоспроможним).

На етапі визначення інтегрального показника фінансового стану підприємства та порівняння його з аналогічними показниками конкурентів по галузі застосовується наступна методика: розраховується інтегральний показник на базі узагальнюючих показників. При цьому основними аналітичними показниками, що характеризують фінансовий стан, є коефіцієнти. В процесі аналізу фінансових коефіцієнтів їх значення порівнюють з базисними величинами, а також досліджують їхню динаміку. На даному етапі аналізу для формування комплексної оцінки може бути застосована бальна система оцінювання кожного показника. І це буде позитивним явищем в удосконаленні методики аналізу фінансового стану підприємства.

Загальновідома зарубіжна практика для оцінки фінансового стану підприємств, яка ілюструє використання математичних моделей, за допомогою яких формують узагальнений показник фінансового стану підприємства – його інтегральну оцінку, серед яких заслуговують на увагу моделі Альтмана, Таффлера, Ліса, Чессера. Поширене застосування цих моделей характеризується низкою переваг, зокрема: вони мають невелику кількість показників, що забезпечують високу точність результатів, за незначних затрат трудомісткості; моделі дають можливість поєднувати різноманітні об'єкти, існує можливість оцінки прогнозування банкрутства,

визначення зони ризику, в якій перебуває суб'єкт господарювання. Проте такі моделі не цілком придатні для аналізу фінансового стану вітчизняних підприємств, оскільки вітчизняний бухгалтерський облік, фінансова звітність і показники міжнародної практики частково не відповідають один одному. При цьому значну роль відіграє нестабільний характер діяльності вітчизняних підприємств. За наявності відмінностей введені в моделі показники повинні мати інші критеріальні показники вітчизняних підприємств. Оскільки величина цих коефіцієнтів істотно впливає на результати розрахунків і правильність висновків про фінансовий стан суб'єкта господарювання. Отже, з огляду на це потребує розроблення такого нового методичного підходу, за якого оцінка фінансового стану вітчизняних підприємств включала вітчизняні стандарти обліку та звітності, на поєднанні різноманітних методів; використовувала б інформаційну базу вітчизняних підприємств з урахуванням їхньої галузевої специфіки, що дало б змогу враховувати особливості їх діяльності [18].

На нашу думку, організація та методика аудиту фінансового стану може бути суттєво вдосконалена у багатьох напрямках, як всі види аудиту. Проте, на думку автора, для аудиту фінансового стану на сьогодні найбільш актуальною є проблема обгрунтованого установлення рівня суттєвості не лише показників фінансової звітності, але й коефіцієнтів, що характеризують фінансовий стан. Також доцільною є розроблення та удосконалення методики аудиту фінансового стану підприємства з використанням комп'ютерних програм. Цей напрямок суттєво відрізняється від класичного аудиту, адже він характеризується, в першу чергу, перевіркою надійності, ефективності та захищеності комп'ютерної системи та програмних продуктів, що застосовуються.

Практика функціонування підприємств показала, що фінансовий стан підприємства потребує систематичного та всебічного оцінювання з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Це дасть змогу сформувати критичну оцінку фінансових результатів діяльності підприємства

як у статиці за певний період, так і в динаміці – за низку періодів, дозволить визначити недоліки у фінансовій діяльності та способи більш ефективного використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення. До основних напрямів покращення фінансового стану підприємства належать: зниження собівартості продукції (послуг), що дозволить підприємству бути конкурентоспроможним на ринку збуту унаслідок упровадження нової техніки, технологій, більш раціонального використання матеріальних і трудових ресурсів, зменшення питомої ваги постійних витрат у собівартості продукції (послуг); збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства унаслідок зростання коефіцієнта абсолютної ліквідності й сприятиме оформленню довго- і короткострокові позики в банку для фінансування поточної діяльності; збільшення грошових коштів можна забезпечити за рахунок реалізації зайвих виробничих і невиробничих фондів, здавання їх в оренду, виробництва і розробки нових видів продукції, надання різних видів послуг, продажу деяких застарілих основних фондів; здійснення прогнозування (розроблення стратегій розвитку підприємства), оскільки, щоб грамотно керувати виробництвом, активно впливати на формування показників господарської і фінансової діяльності, необхідно постійно використовувати дані про його стан, а також зміни, які в ньому відбуваються; активне використання підприємством державно-приватного партнерства (зокрема договорів концесії); постійна робота над зменшенням сум дебіторської заборгованості населення й юридичних осіб за надані підприємством «Нововолинськводоканал» послуги водопостачанн й водовідведення (з використанням усіх законних способів стягнення заборгованості).

Нині також існують складності проведення аналізу фінансового стану підприємства, котрі зумовлені низкою явищ, зокрема: нестабільністю економіки; політичною невизначеністю; нестабільністю законодавчої бази. Отже, покращення фінансового стану підприємства можливе шляхом

підвищення результативності розміщення та використання ресурсів підприємства.

3.3. Роль фінансового інструментарію у контексті удосконалення аналізу фінансового стану підприємства

В умовах ринкових відносин виникає потреба системного аналіз фінансового стану підприємства та вдосконалення зазначеного аналізу з урахуванням реальних ринкових впливів середовища. Саме задовільний фінансовий стан розглядаєтсься потенційними партнерами як найважливіша характеристика діяльності підприємства, котра ілюструє конкурентоспроможність підприємства та його потенціал у діловому співробітництві, віддзеркалює гарантовані економічні процеси самого підприємства та його партнерів за фінансовими та іншими відносинами.

Спираючись на результати досліджень методик аналізу фінансового стану підприємства, ми дійшли висновку, що сьогодні до найнеобхідніших заходів покращення фінансового стану підприємства належать:

- потреба удосконалення інформаційного та методичного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства;

- розробка дієвого методичного забезпечення процесу прогнозування фінансового стану підприємства;

- необхідність удосконалення структури аналізу стану підприємства з огляду на мету та зміст роботи на кожному етапі;

- потреба в удосконаленні форм фінансової звітності, котра сприятиме підвищенню її аналітичної можливості;

- розроблення методики комплексної бальної оцінки фінансового стану підприємства, котра дала змогу здійснити аналіз стану підприємства за умов використання оптимальної сукупності фінансових показників та коефіцієнтів;

- потреба удосконалення теоретичних засад формування та реалізації дієвої інформаційної системи підприємства;

- перегляд та доопрацювання нормативних актів, що містять зміст та послідовнівсть методик аналізу фінансового стану.

До того ж, у контексті нашого дослідження доцільно звернути увагу на таку якісну характеристику фанансового стану підприємства, як фінансова стійкість, яка яскраво ілюструє його спроможність ефективно розвиватись і функціонувати, водночас забезпечуючи себе ресурсами та ефективно управляючи ними. Унаслідок чого забезпечується платоспромиожність, рентабельність та прибутковсть підприємства. При цьому цілком актуальним є дієве використання механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Погоджуючись з думкою О.М. Семенової: «сутність категорії «механізм забезпечення фінансової стійкості підприємства» слід визначити як систему форм, методів, прийомів, важелів, норм і нормативів, а також нормативно–правового, інформаційного, програмно–технічного та кадрового забезпечення, за допомогою яких на підприємстві досягається такий стан фінансових ресурсів, їх формування, розподілу та використання, що дозволяє підприємству розвиватися на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику» [41]. Необхідного результату управління фінансовою стійкістю із застосуванням інструментів фінансового механізму можна досягти лише за умов вдалого поєднання взаємовпливу всіх його елементів. Зазначений механізм має відповідати певним вимогам: кожний елемент в механізмі має бути налаштований на виконання покладеного на нього навантаження; діїї всії елементів мають бути спрямованні на досягнення єдиного кінцевого результату й враховувати інтернси усіх учасників фінансових відносин; повинен здійснюватися зворотний зв'язок усіх елементів фінансового механізму як різних вертикальних, так різних і горизонтальних рівнів; елементи фінансового механізму вищого рівня своєчаснісно повинні реагувати на реакції елементів нижчого рівня. Отже, спираючись на вище зазначені висновки, нами запропоновано структуру

механізму управління фінансовою стійкістю підприємства, яку подано на рисунку 3.2. Концепцію розвитку підприємства, основні напрями його ділової активності та слугує орієнтиром у середовищі ринкових перетворень головний елемент – головна мета. Це зумовлює необхідність узгодження з загальною стратегією підприємства усіх стратегічних напрямків формування фінансової стійкрсті підприємства стратегії управління фінансовою стійкістю підприємства. При цьому значущою складовою є оцінювання поточного рівня фінансової стійкості, а також виявлення та проведення аналізу факторів впливу на об’єкт і на виконання поставлених завдань і цілей.

Оцінка поточного стану фінансової стійкості підприємства здійснюється на основі різноманітних методів фінансового аналізу (наприклад, розрахунок аналітичних коефіцієнтів і порівняння їх з нормативними значеннями та ін.), які детально було охарактеризовано у розділі 1 даної роботи. Від досягнутого рівня фінансової стійкості залежить і зворотний зв’язок зі стратегічними цілями управлінського впливу на капітал, ресурси і результати діяльності підприємства.

Фінансовий інструментарій управління фінансовою стійкістю підприємства – це сукупність методів, важелів, способів, засобів здійснення управлінського впливу. Важливим для ефективної реалізації механізму управління є визначення методів впливу на зазначені раніше чинники.

На цього етапі повинен бути застосований інструментарій управління фінансовою стійкістю. Складові такого інструментарію будуть залежати від наступних чинників: можливаості підприємства, вид діяльності, рівень організації контролю та управління на підприємстві, рівень фінансоваого стану, вплив зовнішнього ринкового середовища.

З метою реалізації стратегвії керівні кадри підприємства повинні мати у своєму розпорядженні низку дієвих методик та моделей, на основі яких можна приймати найбільш ефективні рішення.

Рис.3.1. Основні складові механізму управління фінансовою стійкістю підприємства [34]

Успіх реалізації розробленої стратегії підприємства залежить певною мірою від діючої системи контролю і моніторингу. В процессы діяльності підприэмства виникає значна кількість ризиків, серед яких певне місце посідає ризик зниження фінансової стійкості. Управління ризиком зниження фінансової стійкості є складовою загальної стратегії управління фінансовою стійкістю підприємства. Зазначена стратегія поаинна передбачати заходи, які спрямовані на ліквідацію загроз, пов’язаних із цим ризиком. кількісне уявлення про цей ризик. Для кіількісну уяву про цей ризик та його оцінку використовують розрахунково–аналітичні методи оцінки ризику зниження фінансової стійкості. Перш за все управлінні ризиками здійснюють експертну оцінку сили негативного впливу на фінансову стійкість зміни факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

На нашу думку, однією з найважливіших складових механізму управління фінансовою стійкістю є методологія аналітичної оцінки досягнутого на підприємстві рівня фінансової стійкості, яка має базуватись на використанні системи показників–індикаторів, котрі здатні проілюструвати окремі сторони у досягненні фінансової стійкості, тому що зазначена категорія є комплексною характеристикою якості фінансового стану. Разом з тим, набір показників–індикаторів повинен мати в основі традиційні коефіцієнтні показники оцінки структури капіталу, рентабельності, платоспроможності. Проте при цьому включати їх обмежену кількість, невключаючи застосування показників, які мають безпосередній «перехресний» взаємозв'язок.

Нами пропонується у комплексних оцінках фінансової стійкості спиратись на такі показники–індикатори (табл. 3.3). Обов'язковою складовою для оцінки фінансової стійкості є обовязкове встановлення граничних (нормативних) значень цих показників. При цьому слід зазначити, що для деяких показників з числа наведених, граничний рівень (еталон) в контексті забезпечення фінансової стійкості є загальноприйнятим для усіх підприємств реального сектору економіки, а для окремих – відповідний граничний рівень залежить від особливостей фінансово-господарської господарської діяльності і повинен визначатись індивідуально в кожному конкретному випадку. Так, зокрема, нами пропонується диференційований підхід в процесі визначення граничного значення коефіцієнта покриття (КЗ). Вважаємо за потрібне встановлювати залежно від галузевих особливостей діяльності і розроблених на підприємстві норм запасів. Визначається цей коефіцієнт з урахуванням граничного значення коефіцієнта швидкої ліквідності (еталону) (0,6) і залежить від питомої ваги нормативного рівня запасів в оборотних активах (ПВНЗ = НЗ / ОА) і визначається за формулою:

$$КЗ = 0,6 / (1 – ПВНЗ) \qquad (3.1)$$

Нормативний рівень запасів розраховується традиційно в розрізі їх окремих видів як добуток середньоденного розміру собівартості на норми запасу в днях в розрізі їх окремих видів. Щодо нормативного рівня показників відносної прибутковості (К5, К6, К7) слід зазначити, що ці показники повинні враховувати особливості діяльності на товарних і фінансових ринках, а також значення середньогалузевий рівень цих показників.

Подальші пропозиції стосуються застосування бального методу інтегральної оцінки фінансової стійкості, зокрема це торкається моментів, коли показники – індикатори мають відхилення від меж еталонів цих показників. (табл. 3.1). При іцьому фактичний стан негативних відхилень фінансової стійкості підприємства можна діагностувати за результатами відхилень окремих індикаторів та за значенням підсумкового бального оцінювання.

Слід також зазначити, що нераціональне управління оборотним капіталом, а саме про надмірне «замороження» коштів у запасах або про надміру тривалі терміни обертання дебіторської заборгованості у співставленні із термінами обертання кредиторської заборгованості підкреслюється фактом значного перевищення еталону (нормативних значень).

Таблиця 3.1

Показники-індикатори оцінки фінансової стійкості підприємства

Показники	Порядок розрахунку	Примітки
К1 Коефіцієнт фінансової автономії	ВК / Б	Граничне (нормативне) значення – 0,5
К2 Коефіцієнт швидкої ліквідності	(ОА – З) / ПЗ	Граничне значення – 0,6
К3 Коефіцієнт покриття	ОА / ПЗ	Граничне значення залежить від галузевих та інших особливостей
К4 Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власним оборотним капіталом	ВОА / ОА	Граничне значення – 0,1
К5 Коефіцієнт рентабельності сукупного капіталу	ЧП / Б	Граничне значення залежить від галузевих та інших особливостей
К6 Коефіцієнт стійкості економічного зростання	(ЧП – ДВА) / ВК	Граничне значення залежить від галузевих та інших особливостей
К7 Коефіцієнт стійкості за беззбитковістю операційної діяльності	МП / ПВ	Граничне значення залежить від галузевих та інших особливостей

** Умовні позначення:

Б – підсумок валюти балансу;

ЗВ – змінні витрати;

ОА – оборотні активи;

ПВ – постійні витрати;

З – запаси;

ПЗ – поточні зобов’язання;

ПВН – питома вага нормативного рівня запасів;

(НЗ) – нормативні запаси в оборотних активах;

ДЗ – довгострокові зобов’язання;

НА – необоротні активи;

ВОА = ВК – НА – власні оборотні активи;

ЧП – чистий прибуток;

ДВА – дивіденди, виплачені акціонерам;

ВК Власний капітал;

МП = ОД – ЗВ – маржинальний прибуток;

ОД – операційні доходи.

Джерело: побудовано автором на основі [13; 17; 44]

Водночас, невикористання підприємством можливостей отримання ефекту фінансового важеля підкреслюється високим значенням перевищення коефіцієнта фінансової автономії. Іншими словами фінансова рентабельність (чистий прибуток у співвідношенні до власного капіталу) має високе значення у порівнянні з показником економічної рентабельності (прибуток до сплати відсотків і податків у співвідношенні до всього вкладеного капіталу).

Таблиця 3.3

Принцип застосування бальної оцінки зниження фінансової стійкості за відхиленнями показників–індикаторів від нормативних значень

Інтервал значень	Кількість балів
Кфакт < Кнорм х 0,5 2	Надкритичне зниження фінансової стійкості за 7 показниками-індикаторами Підсумкова кількість балів більше або дорівнює 6
Кнорм х 0,5 < К факт < Кнорм х 0, 25 1	Критичне зниження фінансової стійкості за 7 показниками–індикаторами Підсумкова кількість балів більше 3, але менше 6
Кнорм х 0,25 < К факт < Кнорм 0,5	Некритичне зниження фінансової стійкостіза 7 показниками-індикаторами Підсумкова кількість балів менше 3

***** Умовні позначення:
Кфакт – фактичне значення показника–індикатора
Кнорм – граничне (нормативне) значення показника–індикатора
Джерело: побудовано автором на основі [12; 17; 44]

Запропоновані нами інструментів аналітичної оцінки рівня фінансової стійкості в рамках фінансового аналізу мають велике значення. Оскільки, ці інструменти сприятимуть підвищенню результативності в в процесі реалізації основних завдань управління фінансовою стійкістю та піднесуть на вищий рівень ефективність контролю за виконанням прийнятих рішень, котрі спрямовані на забезпечення або підтримання на необхідному рівні фінансової стійкості.

Висновки до розділу 3

За підсумком проведеного дослідження діяльності підприємства «Бощ Автосервіс Формула» та на базі SWOT - аналізу запропоновано Стратегію діяльності підприємства, спрямовану на зміцнення фінансового стану суб'єкта господарювання, котра базується на використанні удосконалених методик аудиту та аналізу фінансового стану підприємства. Запропонована стратегія може слугувати керівнику підприємства та керівникам служб в якості структурованого інформаційного поля для стратегічного планування й прийняття управлінських рішень.

2. Доведено роль фінансового інструментарію у зміцненні фінансового стану підприємства, зокрема використання прогресивної методології аналізу й аудиту.

3. Запропоновапно найнеобхідніші заходи покращення фінансового стану підприємства, до яких відненсено: потреба удосконалення інформаційного та методичного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства; розробка дієвого методичного забезпечення процесу прогнозування фінансового стану підприємства; необхідність удосконалення структури аналізу стану підприємства з огляду на мету та зміст роботи на кожному етапі; потреба в удосконаленні форм фінансової звітності, котра сприятиме підвищенню її аналітичної можливості; розроблення методики комплексної бальної оцінки фінансового стану підприємства, котра дала змогу здійснити аналіз стану підприємства за умов використання оптимальної сукупності фінансових показників та коефіцієнтів; потреба удосконалення теоретичних засад формування та реалізації дієвої інформаційної системи підприємства; перегляд та доопрацювання нормативних актів, що містять зміст та послідовнівсть методик аналізу фінансового стану.

4. Встановлено значущість фінансової стійкості підприємства як якісної характеристики фінансового стану. При цьому акцентовано увагу на

необхідності використання механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства, який рзглядається як система форм, методів, прийомів, важелів, норм і нормативів, а також нормативно–правового, інформаційного, програмно–технічного та кадрового забезпечення, за допомогою яких на підприємстві досягається такий стан фінансових ресурсів, їх формування, розподілу та використання, що дозволяє підприємству розвиватися на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику.

5. За результатами дослідження запропоновано напрямки удосконалення організації та методики аудиту фінансоаого стану на сучасному етапі, які передбачають встановлення обгрунтоааного рівня суттєвості не лише показників фінансової звітності, але й коефіцієнтів, що характеризують фінансовий стан; розроблення та удосконалення методики аудиту фінансового стану підприємства з використанням комп’ютерних програм. Зазначений напрямок суттєво відрізняється від класичного аудиту, адже він підкріплюється перш за все надійностю, ефективностю та високим рівнем захисту використовуваних комп’ютерних систем й програмних продуктів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведене наукове дослідження, що присвячене аудиту та аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання на основі даних підприємства «Бош Авто Сервіс Формула» (м. Нововолинськ Волинської області), дає нам змогу зробити наступні висновки:

1. У роботі узагальнено підходи, щодо з'ясування сутності категорії «фінансовий стан підсприємства» та запропоновано розглядати її як об'єктивну комплексну категорію, яка за допомогою системи показників та економічних моделей визначає його оперативні, тактичні та стратегічні можливості господарської діяльності. В умовах зростаючих загроз для розвитку бізнесу зростає увага до показників фінансового стану та механізмів управління ним». Дана дефініція підкреслює роль фінансового стану підприємства у процесі управління його господарською діяльністю з врахуванням часового лагу.

2. У роботі виявлено, що на сучасному етапі розвитку економічних відносин, розроблено достатню кількість методик проведення фінансового аналізу та ефективних прийомів оцінки фінансового стану підприємств. При цьому не існує загального підходу до визначення фінансового стану підприємства. При цьому детально охарактеризовано низку методик аналіку фінансового стану підприємств, прширених у вітчизняній практиці, зокрема такі методи: коефіцієнтний, комплексний, інтегральний, беззбитковий, рівноважний.

3. За результатами дослідження встановленно, що існування різних методичних підходів до оцінки фінансового стану підприємств зумовлює формування певної системи показників, яка може бути нестабільною й містить більшу або вужчу кількість показників, котрі мають довгострококе або короткострокове значення. З'ясовано зміст процесу аналізу фінансового стану підприємства : процес аналізу фінансової стану підприємства розуміє під собою систему, яка включає в себе аналіз середовища функціонування,

процесу планування і контролю за діяльністю підприємства. Через це зростає значущість зазначеного процесу, оскільки реалізація такого загального процесу дозволяє тримати діяльність підприємства під всебічним контролем і робити його діяльність прибутковою.

4. Проведення систематичного аналізу фінансового стану підприємства за усіма показниками не є обов'язковою прцедурою завжди. Оскільки найоптимальнішу кількість та види показників аналітик (аудитор) обирає спершу з огляду на конкретну мету аналізу. Встановлено певні якісні переваги аудиту порівняно з аналізом фінансового стану підприємства, які полягають в отримання більш достовірної інформації про фінансовий стан підприємства шляхом залучення до проведення фінансового аналізу діяльності підприємства незалежних аудиторів, унаслідок зменшення ризику надання недостовірної інформації про фінансовий стан підприємства. Аудиторська оцінка забезпечує більшу достовірність аналізу фінансового стану підприємства, крім того надає керівництву більш точну інформацію про стан підприємства для прийняття ефективних управлінських рішень. При цьому, зазначений аудит доцільно здійснювати за певними групами економічних показників, які дають уявлення про загальну оцінку фінансового стану підприємства, рівень прибутковості його діяльності, платоспроможності, ліквідності, фінансової незалежності, ділової активності тощо.

5. Досліджуване підприємство ПП «БОШ Сервіс «Формула» займається надання сервіних послуг для обслуговування автомобілів та продажем запчастин. На підставі визначення типів ліквідності активі підприємства зележно від термінів встановлено, що підприємство має високу поторчну ліквідність, тобто має високу платоспроможність на найближчий час. Водночас для досліджуваного підприємства характерним є перспективна ліквідність, оскільки сума важколіквідних активів перевищує суму довгострокових зобов'язань на 5727 тисяч гривень. Отже підприємство є ліквідним.

6. Спираючись на результати аналізу показників фінансової стійкості, зокрема показників: коефіцієнта фінансової стійкості, коефіцієнта фінансування (структури капіталу), чистого оборотного капіталу, коефіцієнта забезпечення власними оборотними засобами, коефіцієнта маневреності власних коштів (власного капіталу) зроблено висновок,що для досліджуваного підприємства притаманним є певний тип фінансової стійкості - нормальна стійкість фінансового стану – коли запаси й витрати забезпечуються сумою власних оборотних коштів та довгостроковими позиковими джерелами.

7. Встановлено, що лише у 2021 році для досліджуваного підприємства був характерним нестійкий поточний фінансовий стан з існуванням фінансової напруги в окремі місяці. Для відновлення фінансової стійкості запропоновано низку заходів, зокрема: оптимізувати структуру пасивів, здійснити обґрунтоване зниження запасів і витрат, провести внутрішній аналіз з метою виявлення причин збільшення на кінець року виробничих запасів та іншої дебіторської заборгованості (несплати послуг з водопостачання та каналізації фізичними та юридичними особами). До того ж, проведений деталізований аналізу поточної фінансової стійкості дав можливість виявити тип поточної фінансової стійкості досліджуваного підприємсива, який класифіковано як нестійкий фінанесовий стан саме у 2021 році, оскільки в даній ситуації грошові кошти та дебіторська заборгованість підприємства не покривають кредиторську заборгованість.

8. Для досліджуваного підприємства встановлена відсутність загрози банкрутства, що підкреслюється результати аналізу вірогідності банкрутства за дев’ятьма моделями діагностики. Даний аналіз не виявив ризику банкрутства. Водночас кожною із них прогнозовано єдиний результат, а саме: відсутність загрози банкрутства, навіть за наявності певних недоліків та переваг у кожної із застосованих методик.

9. За підсумком проведеного дослідження діяльності підприємства «Бош Автосервіс Формула» та на базі SWOT - аналізу запропоновано

Стратегію діяльності підприємства, спрямовану на зміцнення фінансового стану суб’єкта господарювання, котра базується на використанні удосконалених методик аудиту та аналізу фінансового стану підприємства. Запропонована стратегія може слугувати керівнику підприємства та керівникам служб в якості структурованого інформаційного поля для стратегічного планування й прийняття управлінських рішень.

10. Запропоновапно найнеобхідніші заходи покращення фінансового стану підприємства, до яких відненсено: потреба удосконалення інформаційного та методичного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства; розробка дієвого методичного забезпечення процесу прогнозування фінансового стану підприємства; необхідність удосконалення структури аналізу стану підприємства з огляду на мету та зміст роботи на кожному етапі; потреба в удосконаленні форм фінансової звітності, котра сприятиме підвищенню її аналітичної можливості; розроблення методики комплексної бальної оцінки фінансового стану підприємства, котра дала змогу здійснити аналіз стану підприємства за умов використання оптимальної сукупності фінансових показників та коефіцієнтів; потреба удосконалення теоретичних засад формування та реалізації дієвої інформаційної системи підприємства; перегляд та доопрацювання нормативних актів, що містять зміст та послідовність методик аналізу фінансового стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багацька К.В., Говорушко Т.А., Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: підручник. Київ : Видавничий дім «АртЕк», 2014. 320 с.

2. Богацька Н. М., Кричевська О. А. Організаційно-економічний механізм забезпечення прибутковості підприємства. *Молодий вчений*. 2016. №12. С. 655-658.

3. Богацька Н.М. Прибуток підприємства: його роль, формування та резерви збільшення в умовах ринкової економіки. *Ефективна економіка.* 2019. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2019/32.pdf (дата звернення 10.11.2022).

4. Богацька Н.М., Кузьменко М.М. Прибуток підприємства як рушійна сила функціонування ринкової економіки. *Вісник ХНУ*. № 2.2018. Хмельницький, 2018. С.102-105.

5. Бойчик І.М. Економіка підприємства : підручник. Київ : Кондор, 2016. 378 с.

6. Вишневська О.М., Костирко А.Г. Фінансовий потенціал сільськогосподарських підприємств: теоретичні і практичні аспекти: монографія. Миколаїв : ФОП Швець В.М., 2017. 268 с.

7. Готра В.В., Ріпич В.В., Дячок А.В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Економіка і суспільство.* 2017. № 8. С. 219–223. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/38.pdf

8. Гудзь Т.П. Матричний аналіз фінансової рівноваги підприємства. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: «Економічні науки».* 2016. № 4. С. 149–157.

9. Денисенко М.П. Заходи покращення фінансового стану підприємства у сучасних умовах господарювання. *Економіка і держава.* 2019. № 12. С. 61–65.

10. Денисенко М.П., Зазимко О.В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. Агросвіт. 2015. № 10. С. 3–9.

11. Джеджула В.В., Єпіфанова І.Ю., Іванчик Т.В. Фактори впливу на формування прибутку підприємств. *Modern Economics.* 2019. №14 2019. С. 81-86.

12. Єгорова О.В., Дорогань Писаренко Л.О., Тютюнник Ю.М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава: РВВД ПДАА, 2018. 290 с.

13. Жадько К.С. Управління прибутком суб'єкта підприємницької діяльності. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «економіко-правові та управлінські аспекти розвитку суспільства: молодіжний погляд».* 2019. С. 58-60.

14. Ковтуненко Ю.В. Методичні основи аналізу фінансового стану промислового підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2016. № 8/2. С. 40–41.

15. Колісник, О., Томша, А. Особливості формування та розподіл прибутку підприємства. *Економіка та суспільство.* 2021. № 25.

16. Кононенко Ж.А., Грибовська Ю.М., Ходаківська Л.О. Фактори зміни величини фінансових результатів підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 1. С. 27 – 32.

17. Костецький В.В. Особливості здійснення фінансового оздоровлення підприємства. *Економічний аналіз*. 2016. Т. 26. № 1. С. 50–57.

18. Кручок С.І. Оцінка фінансового стану підприємств. *Фінанси України*. 2012. № 8. С. 40–47.

19. Кудренко Н.В., Маслюченко Д.І. Формування і розподіл прибутку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Випуск 20. С. 982 – 985.

20. Лесюк А.С. Методика комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств. *Економіка та держава.* 2020. № 8. С. 83–88.

21. Литвин Б.М., Стельмах М.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : «Хай Тек Прес», 2008. 336 с.

22. Лівошко Т.В., Книрик Т.В. Аналіз методів планування прибутку на промислових підприємствах. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2014. №6. С. 159-167.

23. Лобачева І.Ф., Коцюбинська К.А., Василенко Ю.В. Аналіз факторів, що впливають на прибуток підприємства. URL: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2011/Economics/10_85046.doc.htm (дата звернення 10.11.2022).

24. Лойко В.В., Несенюк Є.С. Шляхи збільшення обсягу прибутку та підвищення дієвості управління прибутком промислового підприємства в сучасних умовах господарювання. *Международный научный журнал*. 2015. № 7. С. 68-71.

25. Мазуренок О.Р. Класифікація зовнішніх та внутрішніх чинників впливу на діяльність вітчизняних підприємств в умовах трансформаційних змін. *Бизнес Информ.* 2018. № 5 (484) 2018. С. 470-476.

26. Майборода О. Є., Сукрушева Г. О., Куліш Є. В. Теоретична сутність категорії «прибуток підприємства». *Економіка і суспільство*. 2017. №10. С. 310-313.

27. Мардус Н. Ю., Товт Ю. М. Особливості формування і використання прибутку підприємства. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія : Технічний прогрес та ефективність виробництва.* 2014. № 64. С. 16-19.

28. Марусяк Н.Л. Фінансовий аналіз : навч. посібник. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.

29. Машлій Г., Мосій О. Фінансові результати діяльності підприємств в Україні: аналіз сучасного стану та напрями вдосконалення управління. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2015. Вип. 2 (13). С. 261- 267.

30. Мірошниченко О.Ю. Корконос Ю.В. Механізм управління прибутком вітчизняних підприємств. *Бізнес-Інформ.* 2014. № 5. С. 280-285.

31. Мурашко О.В. Формування і розподіл прибутку підприємства. *Науковий вісник УМО «Економіка та управління».* 2016. №1. С.1-12.

32. Нагайчук В.В. Фінансове оздоровлення підприємств у контексті зміцнення їхнього фінансового стану. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: «Економічні науки».* 2015. Вип. 14 (3). С. 138–141.

33. Орєхова А.І., Костюченко А.І. Економічна сутність категорії прибуток. *Інноваційна економіка.* 2013. № 7(45). С. 313-316.

34. Островська Г.Й. Фінансовий менеджмент: підручник. Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. 512 с.

35. Панасюк Б.М., Шулик Ю.В. Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства. *Науковий блог*. 2019. № 3. С. 141–148.

36. Попович Д.В., Алимов О.С. Дослідження ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств та засоби її підвищення у сучасних умовах. *Приазовський економічний вісник.* 2018. № 1. С. 31–35.

37. Романова Т.В., Даровський Є.О. Чинники, що впливають на збільшення прибутку підприємств України в сучасних умовах. *Ефективна економіка.* URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3976 (дата звернення 10.11.2022)

38. Рузакова О. В. Нечітко-множинне моделювання фінансового стану підприємства. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики : зб. наук. пр. ВНАУ*. 2019. № 4. С. 69–76.

39. Рузакова О.В., Юрчук Н.П. Використання апаратів штучного інтелекту для формалізації фінансових об’єктів при побудові СППР. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Технічні науки.* 2021. № 1. С. 45–51.

40. Свирида О.В., Марковська Н.В. Особливості обліку формування та використання прибутку підприємств. *Економіка та управління: сучасний стан та перспективи розвитку.* 2018. С. 455-458.

41. Семенова О.М., Середа І.В. Резерви підвищення рентабельності підприємства на основі факторного моделювання. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2014. № 1 (63). С. 162- 167.

42. Скалюк Р.В. Управління прибутком підприємств: стратегічний підхід. *Фінанси, облік і аудит.* 2013. Випуск 2(22). С. 109-118.

43. Соколова Е.А. Проблемы управления прибылью предприятий. *Сборник научных трудов Государственного экономико-технологического университета транспорта.* 2015. № 32. С. 310-320.

44. Тютюнник В. Факторний аналіз прибутку. *Справочник экономиста.* 2010. № 10. С. 35- 42.

45. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. За заг. ред. Школьник І.О. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 368 с.

46. Фінансовий менеджмент : підручник. За заг. ред. Поддєрьогіна А.М. Київ : КНЕУ, 2017. 534 с.

47. Чемчикаленко Р.А., Сукрушева Г.О., Ткаченко А.Ю. Теоретичні основи управління фінансовим станом підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 27. С. 350–354.

48. Шаховалова Є.О. Управління прибутком: теоретичний аспект. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2013. № 2. Т. 3. С. 216-222.

49. Яцух О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія : Економіка і управління*. 2018. № 3. С. 173–180.

50. Starinets O.G. Features of formation and distribution of profit of communication enterprises. *Scientific Bulletin of Kherson State University*. 2018. Vol. 1 (28). PP. 170-173.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А
Матриця SWOT – аналізу ПП «БОШ Автосервіс «Формула»»

Поле «Strengths» (сильні сторони)	Поле «Weaknesses» (слабкі сторони)
S1 – Високий рівень кваліфікації керівних співробітників підприємства S2 –Відсутність конкуренції, монополія у Західному регіоні України S3 – Постійний попит споживачів на послуги S5 – Високий рівень управлінського менеджменту S6 – Відсутність посередників у наданні послуг S7 – Приналежність підприємства в якості позичальника до найвищого класу (А) S7 – Висока кваліфікація виробничого персоналу S7 – Висока якість надаваних послуг S8 – Високий рівень репутації на ринку послуг у авто сфері S8 – Зацікавленість пересічних працівників у розвитку підприємства	W1 – Середня зарплата промислово-виробничого персоналу W2 – Значні суми дебіторської заборгованості унаслідок несплати послуг фізичними і юридичними особами W3 – Високий рівень розцінок на послуги підприємства W4 – Створення неефективної структури капіталу, унаслідок чого не виникає ефект фінансового левериджу W5 – Плинність виробничих кадрів через середню заробітну плату W6 – Неефективне використання грошових коштів W7 – Кризовий поточний фінансовий стан W8 – Ризик зниження фінансової стійкості W9 – Залежність від постачальників запчастин та засобів автохімії W10 – Відсутність практики залучення інвестицій
Поле «Opportunities» (можливості)	**Поле «Threats» (загрози)**
O1 – Зростання обсягу послуг, завдяки монопольному становищу на ринку автопослуг та розширення їх асортименту O2 – Збільшення чисельності виробничого персоналу, збільшення обсягів послуг, підвищення фінансової стійкості O3 – Можливість використання банківських кредитів O4 – Можливість застосування новітніх зарубіжних технологій O5 – Зростання обсягу послуг, завдяки високій якості послуг та високій кваліфікації виробничих кадрів O6 – Удосконалення системи матеріального стимулювання персоналу O7 – Скорочення плинності робітничих кадрів O8 – Мінімізація сум дебіторської заборгованості за несплаченими платежами шляхом притягнення до відповідальності боржників через судові органи O9 – Можливість використання додаткових потенційних джерел (інвестиційні ресурси) для розширення виробничої бази і збільшення обсягів надаваних послуг O10 – Покращення використання грошових коштів O11 – Проведення реінжинірингу фінансово-господарської діяльності O12 – Можливості залучення приватних інвестицій	T1 – Ризик нестабільності політичності та економічного стану держави, війна: їх негативний вплив на вітчизняну економіку T2 – Ризик низького рівня законодавства: нестабільність, недосконаліть T3 – Зміна рівня доходів підприємств та населення T4 –Ризик коливання валютних курсів T5 – Ризик зниження ділової активності